De akten van beschuldiging en dagvaardigingen in strafzaken

DE AKTEN VAN BESCHULDIGING EN DAGVAARDINGEN

IN

STRAFZAKEN.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT,

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

Doctor in het Romeinsch en Hedendaagsch Regt,

NA MAGTIGING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

Dr. J. J. VAN OOSTERZEE,

GEWOON HOOGLEERAAR IN DE GODGELEERDHEID,

MET TOESTEMMING VAN DEN ACADEMISCHEN SENAAT

EN

VOLGENS BESLUIT DER REGTSGELEERDE FACULTEIT,

AAN

DE HOOGESCHOOL TE UTRECHT

TE VERDEDIGEN

OP WOENSDAG DEN 17 MAART 1869, DES NAMIDDAGS TEN 2 URE,

DOOR

WILLEM GEORGE FREDERIK ADRIAAN VAN SORGEN,

GEBOREN TE ZUYLEN.

UTRECHT,

A. J. VAN HUFFEL.

1869.

AAN

MIJNE MOEDER.

INHOUD.

		Bladz.
I.	Het Romeinsche Regt	1
II.	Het oud-Hollandsche Regt	7
III.	De Criminele procedure van 1795—1811	25
IV.	De akte van beschuldiging in het Engelsche Regt	38
V.	De Fransch-Nederlandsche criminele regtspleging van 1811—1838	55
VI.	De akten van beschuldiging van art. 143 en 144 Wb. v. Stfv.	74
VII.	De dagvaardingen in correctionele zaken	97
	Besluit	105
	Stellingen	111

I.

Het Romeinsche Regt.

> Ut in re tam gravi, in qua libertas, honor et vita hominum vertitur, certa ac solemnis constaret procedendi methodus et norma, ut et qui potestatem habent, ea abuti ex privato aliquo affectu nequirent, et qui supplicio damnandi sunt, non ab homine, sed a lege damnari se faterentur.
>
> Jos. Bendoni Prol.

Over de oudste tijden van het Romeinsche regt kunnen wij niet veel met zekerheid zeggen. Het spreekt van zelf dat de in ons hedendaagsch regt zoo prijzenswaardige voorschriften van gemotiveerde, duidelijke en volledige akten van beschuldiging in vroeger eeuwen niet bestaan hebben. De jurisprudentie moest zich eerst ontwikkelen, voor men inzag dat de beschuldigde, als burger der maatschappij, op die formele waarborgen aanspraak maakte. Een *libellus accusatorius* moge in later tijd groote naauwkeurigheid vereischt hebben, onder de ko-

ningen bestond er in het Romeinsche rijk niets van dien aard.

Van den beschuldigde lezen wij dat hij «vel in jus rapitur» vel «eius nomen defertur». Een voorbeeld hiervan is Horatius, die zijne zuster, welke met eenen van de Curiatiussen verloofd was, gedood had. Ook bij den dichter Horatius lezen wij in eene van zijne satiren, hoe de adversarius komt en zijne tegenpartij «in jus rapit».

Na het verdrijven der koningen waren de *comitia* de wettige regtbank en het volk regter. Alles ging in dezen tijd nog mondeling. Om over eene zaak te oordeelen moesten de *comitia* bijeengeroepen worden, en hiertoe wendde de aanklager zich tot den magistraat die het regt had deze vergadering op te roepen. Was er een misdrijf gepleegd en kwam er geen beschuldiger opdagen die de bijeenroeping der *comitia* verzocht, dan trad de overheid als zoodanig op en riep de vergadering bijeen. De overheid vervulde dan de rol van O. M. In de *comitia tributa* deden dit gewoonlijk de tribunen. In de *comitia centuriata* de praetors of de quaestors, en buiten twijfel ook de consuls. Door de *anquisitio* noemde de aanklager de gepleegde misdaad, en tegelijk de straf, welke hij eischte, waarop dan,

als de aanklagt waar bevonden werd, door de formule «uti rogas» door het volk beslist werd.

Geib [1]) geeft ons van den loop dezer procedure een duidelijk denkbeeld. Het begin, zegt hij, bestond in eene formeele verklaring van den kant des aanklagers, dat een bepaald persoon eene eveneens juist gequalificeerde misdaad gepleegd had. Gedurende drie op elkander volgende *nundinae* moest de beschuldiging herhaald worden en eerst na de *quarta accusatio* kon de zaak behandeld worden. Wij treffen nu reeds een *libellus* aan, nl. indien de beschuldigde niet voor de regtbank gebragt kon worden. Een *libellus* was in dezen tijd niets meer dan eene exceptie.

Na den ondergang der *Quaestiones Perpetuae*, gelooft Geib [2]) dat de aanklager de geschrevene en behoorlijk onderteekende beschuldiging voor het geregt medebragt. Hij moest dan op straffe van nietigheid zorgen dat daarin geen fouten gevonden werden. Kwamen er gedurende den loop der debatten zaken te voorschijn, waaruit het bleek dat de aangeklaagde aan iets

---

[1]) Geschichte des römischen Criminalprocesses bis zum Tode Justinian's.

[2]) In zijn bovengenoemd werk.

anders schuldig stond dan in de akte genoemd werd, dan moest er eene nieuwe akte gemaakt worden, ja zelfs moest men zich hieraan onderwerpen als er verzwarende omstandigheden bij kwamen. Niet dan onderteekend mogt een *libellus* overgegeven worden. Trajanus hechtte in later tijd groote waarde aan die onderteekening, zooals wij zien uit zijne Epistolae ad Plinium. [1]) Beschuldigde men iemand dan moest men altijd duidelijk het tijdstip opgeven, waarop hij het misdrijf gepleegd had, zooals blijkt uit Cicero's Rede «pro domo». [2])

Bij het vervaardigen van een *libellus accusationis* waren er bij de Romeinen drie dingen waarop men vooral moest letten, nl. 1. «narratio facti», 2. «causa vel medium concludendi», 3. «petitio s. conclusio». Omtrent het eerste vereischte vinden wij bij Paulus den jurisconsult het volgende: «apud illum praetorem vel proconsulem Lucius Titius professus est se Maeviam lege Julia de adulteriis ream deferre; quod dicat eam cum Cajo Sejo, in civitate illa, domo illius, mense illo, cons. illis, adulterium

---

[1]) Lib. X Ep. 98. „Sine auctore propositi libelli in nullo crimine locum habere debent, nam et pessimi exempli, nec nostri seculi, est."

[2]) „Ne nisi prodicta die quis accusetur."

commisisse». [1]) Uit dit alles blijkt duidelijk dat de naauwkeurigheid van zulk een *libellus* eischt:

1. den naam van den beschuldigde,
2. de beschuldiging,
3. den naam des regters,
4. het misdrijf behoorlijk gequalificeerd,
5. waar,
6. wanneer, en
7. bij medepligtigheid met wie bedreven.

Bij niet aanwezigheid van een dezer punten wordt de *libellus* nietig verklaard, ook als de tegenpartij dit niet eischte. Bovendien mogt de regter bij de Romeinen geene veroordeeling uitspreken ter zake van andere feiten, dan in de aanklagt vermeld waren, zoodat, zegt Mr. de Bosch Kemper [2]), «indien in den libellus het feit verkeerdelijk als strafbaar volgens de lex Cornelia de sicariis was voorgedragen, de regter niet uit kracht van de Lex Julia, de vi armata, eene straf kon opleggen». Volgens lex 9 Cod. de accus. werd dit later aldus gewijzigd dat de regter uitsluitend op de feiten in den *libellus* vermeld, moest acht slaan.

---

[1]) L. 3 Dig. XLVIII de accus. et inscript. 2.

[2]) Wetb. van Strafv. naar deszelfs beginselen ontwikkeld, II, art. 144.

Door de «causa» of het «medium concludendi» werd verstaan de gevolgtrekking, waaruit de aanklager van het feit tot de straf besloot. De «dolus malus» moest als het essentiele gedeelte duidelijk aangetoond worden.

Behalve het maken van den *libellus* had de aanklager ook nog eene andere taak, nl. den beschuldigde te dagvaarden om op den bepaalden tijd voor de regters te verschijnen. Dit heette de «diei dictio»; wij lezen er van bij Livius II 35, 61 III 31 enz. Vóór dien dag had de aangeklaagde dan nog de gelegenheid zijne verdediging gereed te maken, terwijl de beschuldiger intusschen getuigen oproepen en bewijzen bijeenbrengen kon, ten einde zijne aanklagt te staven.

En hiermede hebben wij het voornaamste van de Romeinsche akte van beschuldiging behandeld. Wij willen nu nagaan hoe het oudtijds bij ons met de aanklagten gesteld was.

II.

Het oud-Hollandsche Regt.

Ook hier te lande gold oudtijds, evenals bij de andere vrije Germaansche volken, het accusatorisch proces, met zekerheid van aanklagt, en het beginsel: geen klager, geen regter, zoodat deze moest afwachten tot eene zaak door de beleedigde partij in zijne handen gesteld werd, en anders ex officio niets te verrigten had. Hetgeen wij uit den tijd der comitia voor het Romeinsche regt opmerkten, dat als er geen beschuldiger kwam opdagen, en de overheid, wetende dat er een misdrijf gepleegd was, als zoodanig de vergadering bijeen riep, en de rol van O. M. vervulde, vinden wij dus in de eerste tijden bij ons niet. Eene proeve van den regel: geen klager geen regter, vinden wij bij Hugo de Groot [1]): «de klager» verhaalt hij, «was de nagelnaaste

[1]) Inleid. tot de Holl. Regtsgel. IIIe B. 32e deel.

van den overleden, ten overstaan van des overledens vier vierendeelen en de klager moest met vier anderen van de magen, te kiezen bij de magen van den beschuldigden, of bij den rechter, zweeren vierwerf, dat hij niemand t' onrecht zoude beklagen: waarna de klager, gedaan hebbende zijn wapenroep opentlijk over het graf, dat voor den overleden was toebereid, dede voorts zijne klachte aan Gode van den Hemel, aan den Grave van Holland, aan den Bailliu van de plaatse en allen goeden lieden; verhalende hoe, waar, wanneer en van wien de overleden met geraden wille was gewondet ter dood, en dat daaraan was gebroken Godes vrede van den Hemel, des Graves vrede van Holland en des Baillius vrede, en al zulken vrede als ieder onschuldig man behoort te hebben van eenen anderen dien hij niet misdaan hadde, verzoekende dat hetzelve ongelijk zoude worden gerecht». Aldus, zegt de Groot, tot in de 15de eeuw gebruikelijk, en beter, voegen wij er bij, dan het inquisitorisch proces dat onzekerheid, en tengevolge daarvan onregtmatige bewijsmiddelen, zooals de pijnbank, medebragt. Zoo lezen wij in de Verhandeling over de oude wijze van strafvordering in Gelderland, Holland en Zeeland van Mr. L. Ph. C. van den Bergh, dat de lijfstraffelijke gerigten in ons land

in de 13de eeuw reeds van tweederlei aard waren, welke *stille waarheden* en *openbare vierscharen* genoemd werden. Van die stille waarheden [1]) vermoedt de schrijver dat zij reeds in de 12de eeuw zouden hebben bestaan, op grond dat zij in de volgende eeuwen niet uitdrukkelijk als eene nieuwe instelling genoemd werden, terwijl Mr. W. C. Ackersdijck deze instelling nog vroeger terugbrengen wil. [2])

Men versta hier door zuiver inquisitorisch proces, dat bij het ondervragen ambtshalve vooral op het geweten van dengene wien men verhoorde, gewerkt werd; terwijl de geestelijkheid daar zeer waarschijnlijk nog al invloed bij uitgeoefend zal hebben. De persoon die ondervraagd werd was niet altijd een schuldige, soms ondervroeg men iemand enkel om te weten of hij als getuige van een misdrijf kennis

---

[1]) Inquirere veritatem, inquisitie.

[2]) Vgl. Mr. de Bosch Kemper, Wb. v. Strv. Inl. Hoofdst. III § 1. „Ofschoon de vorm der regtspleging (in den tijd der Graven) een processus accusatorius was, schijnen de Missi en de Graven reeds, uit krachte hunner bediening, eenige misdrijven te hebben opgespoord. In de instructiën toch der Graven en Missi wordt aan hen herhaaldelijk de vervolging van roovers opgedragen, en het is zeker dat zij hieraan niet hebben kunnen voldoen zonder eene opsporing van misdrijven, welke vreemd is aan eenen zuiveren processus accusatorius."

droeg. Het inquisitorisch proces was dus eigenlijk eene vervolging die ambtshalve, en niet volgens klagte geschiedde, en werd in 1570, met de afkondiging der Ordonnantie op den stijl van Philips II, tot algemeen beginsel der strafvordering hier te lande verheven. Wij lezen toch in art. VII van deze wet: «dat in criminele zaken ende materien geprocedeert sal worden van officie-wegen om de *oprechte waerheyt* van den feyte te ondersoucken, ende dat ordinaerlycken ende extraordinaerlycken bij corte dagen ende intervallen van tyde». [1]) En nu moge deze ordonnantie in enkele gewesten niet gegolden hebben, en de haat tegen Spanje oorzaak geweest zijn dat men er zich minder aan stoorde, in de provincie Holland had zij feitelijk veel gezag, [2])

---

[1]) Vgl. Mr. de Bosch Kemper l.l. „Het extra-ordinaire proces verdrong echter weldra het ordinaire; zoodat hetzelve ten tijde van de invoering der crimineele ordonnantiën, ofschoon in naam nog extra-ordinair, reeds de gewone wijze van procederen in criminele zaken was geworden..... Zeker is het dat reeds onder Karel V de meeste criminele procedures extra-ordinair werden beregt."

[2]) Mr. M. C. van Hall zegt hierover in zijne Regtsgeleerde verhandelingen en losse geschriften het volgende: „dat ons voorgeslacht dezelve als gedenkstukken eener verlichte en menschlievende wetgeving heeft erkend en gewaardeerd, blijkt daaruit, dat het, in weerwil van deszelfs geregten haat tegen Philips en de barbaarsche werktuigen zijner dwingelandij, zelfs nadat het den tiran afzwoer, dit gedeelte zijner wetgeving niet heeft afgeschaft."

en dit artikel kan als een bewijs dienen dat de inquisitorische procedure toen als algemeen bekend moet beschouwd worden; hoewel wij gaarne met Mr. van den Bergh aannemen, dat men in dit artikel er den oorsprong niet van zoeken moet. Om van deze procedure en daarna van die zoogenaamde «stille waarheden» eenig denkbeeld te geven, willen wij eerst stilstaan bij de volgende voorstelling van Hugo de Groot in zijne Verantwoording: [1]) «Wat nu de ordre» zegt hij, «ofte manier van procederen belanght, so hebben wij ons op 't hooghste te beklagen, dat men ons niet en heeft ontfangen in ordinaris proces. 'T is waar dat extraordinaris proceduren in onse Landen gebruyckelijk zijn. Maar in wat saacken? In sulcken, daar het feyt met de naam alleen buyten twijfel delict en straffe medebrenght, sulcx dat het feyt, zijnde bekend de straf uyt de wetten notoirlyck volght; maar soo wanneer de qualiteyt van het feyt is disputabel: als by exempel, als men twijfelt, of een nederslagh is geschied bij noodweer ofte niet, so is de manier, so bij 't Hof, als bij lage Rechters, dat men den beschuldichden ontfanght in ordinaris proces. Heeft dit nu ergens plaats,

[1]) Cap. XVI blz. 153.

soo behoord het hier plaats te hebben. Want de decisie van onse sake quam aan ten deele op Questie van Rechten, ten deele op 't ondersoec van de qualiteyt van de feyten, alsof 't gunt wij ghedaan hadden was jeghens de Unie, hoe verre de soldaten aan de Staten van de provinciën waren verbonden, wat last ons van onse Principalen was gegheven, ende diergelycke meer. 'T en is niet genoeg dat alhier eenige weynige seggen, daarin delict te syn gelegen, daar duysent ende duysent anderen anders oordeelen: dit most rijpelyck ende opentlyck, en over sulex door ordinaris proces werden ondersocht».

Verder kunnen de navolgende «*Poincten ende Articulen*, op welcke de eed [1]) werd afgeeyscht van de persoonen, op de *gemeyne waarheydt* gecompareert synde», een denkbeeld van die zaak geven.[2])

---

[1]) Nog in de 18e eeuw in Noord-Brabant.

[2]) Belangrijk zijn ook hier de woorden van Mr. de Bosch Kemper, Inl. Cap. III § 1. „Oudtijds behoorde elk inwoner van het graafschap op het Mallum of Heymaal te verschijnen, en onder eede te verklaren, dat hij geene kennis droeg van eenige misdaad; noch zijne eigene misdaad, noch die van zijne bloedverwanten mogt hij verzwijgen. Ofschoon deze ondervragingen bij gelegenheid van de openbare vergaderingen plaats grepen, schijnen zij echter, uit den aard der zaak, in stilte en in het geheim te hebben plaats gehad." Schrijver merkt deze ondervragingen aan niet als een geheim speciaal onderzoek maar als eene zoogenaamde inquisitio generalissima, en vergelijkt ze met de Generaluntersuchung, en de voorloopige informatiën in ons Wetboek.

«In den eerste, van den comparant te vragen ofte hij den Hartogen van Braband, ende in dier qualiteyt de Heeren Staaten Generaal als souverainen niet en heeft verkort in hun dominiael regten, ende geregtigheeden.

«Item of hij geen hout en heeft gehouwen, staende op de gemeente voor syne erve; ofte selve verkogt, ofte verbragt, ofte heeft daervan den houtschat betaelt.

«Item of hij geen gemeynte en heeft ingegraven op syn eygen authoriteyt, ende dat tot syne behoeve gebruikt, nogh eenige kuylen leem, ley- en kalckputten op de gemeynte heeft gedolven, ofte doen delven» enz. [1])

Een groot onderscheid merken wij hier op met het accusatorisch proces, dat meer en meer op den achtergrond gekomen scheen. Zoo schrijft Mr. van den Bergh [2]) «In vroege tijden, d. i. onder de Karolingen, werden de gerigten onderscheiden in *gebodene*, die den belanghebbenden aangezegd, en onregelmatig gehouden werden, en *ongebodene*, op vaste tijden bepaald,

---

[1]) cf. Chr. Joan. van Beresteyn specimen historico jurid. inaugurale de jurisdictione scabinorum sylvaducensium, Utrecht 1845.

[2]) In zijn bovengenoemd werk pag. 48.

en tot welke alle ingezetenen, tot een mallum behoorende, moesten zamen komen. Op deze laatsten kon elk klagen, en werd hem regt gedaan; ook werden er alle zaken verhandeld, die het algemeen aangingen. Maar het schijnt dat deze laatsten allengs van aard veranderd zijn, en van ongebodene tot gebodene gerigten overgegaan». Verder was in Zutphen en Overijssel het veemgerigt niet geheel vreemd, en in de Zeeuwsche keur van 1290 wordt gewaagd van *waarheid*, en «die waerheit sal die Grave seggen openbare». [1])

Wij wezen reeds op de verregaande onzekerheid, die het inquisitorisch proces, en de ambtshalve vervolging, te weeg bragt, en willen nu aantoonen dat de misbruiken, waarover door Schorer, [2]) Amalry [3]) en al vroeger geklaagd werd, daarmede onvermijdelijk zamenhingen. Dat dit tot de omwenteling van 1848 in Duitschland vrij algemeen nog het geval was, blijkt uit Mittermaier's klagt. [4])

---

[1]) cf. van Mieris, I. 518.

[2]) Vertoog over de ongerijmdheid van het samenstel onzer hedendaagsche regtsgeleerdheid en praktijk.

[3]) Beschouwinge der crimineele zaaken.

[4]) Anleitung zur Vertheidigungskunst u. s. w. Regensburg 1845. „Es fehlt darin (Inquisitionsprinzip) an einen offenen Angriffe gegen welchen der Angeschuldigte sich vertheidigen kann. Der

Bij de beschouwing van vroegere ontwerpen ter verbetering van de manier van procederen noemt Mr. de Bosch Kemper een plakkaat van 1586, behelzende voorschriften omtrent bedelaars en landloopers, die «bijna zonder indiciën konden worden gepijnigd», een plakkaat, in 1588, 1595, 1614, 1630 enz. nog strenger afgekondigd. Hij haalt dit aan als een voorbeeld van de treurige gevolgen, die het inquisitorisch proces noodwendig met zich sleepte, en noemt het eene onmeedoogendheid jegens de lagere klasse der maatschappij.

In 1734 werd, echter te vergeefs, eene belangrijke poging ter verbetering in het werk gesteld: er was nl. door de Staten van Holland eene commissie benoemd,

---

letzte erfährt nur sehr langsam und in klug und sparsam zugemessenen Vorhaltungen, was man von ihm wolle, und wessen man ihn beschuldige, und warum; er musz sich selbst einen Angriff und eine Anklage fingiren, um dagegen seine Vertheidigung zu richten; er ist keinen Augenblick sicher, dasz man nicht, wenn auch das Verbrechen, welches zuerst die Untersuchung veranlaszte nicht erwiesen wird, wegen irgend einer hingeworfenen Zeugenaussage oder eines Gerüchtes die Untersuchung auf neue Verbrechen ausdehne. Die Vorhaltungen am Anfange der Untersuchungen sind häufig so zurückhaltend, das der Angeschuldigte oft gar nicht wissen kann, weswegen er sich vertheidigen soll, um so weniger, als häufig der Inquirent selbst nicht recht weisz, wegen welches Verbrechens er inquirirt. Der Inquirent, dessen Unpartheilichkeit der Angeschuldigte vertrauen soll, kann ihm nicht als Vertrauen erweckend erscheinen, da die Rollen des Anklägers und Richters durcheinander geworfen sind." etc.

bestaande uit leden van den Hoogen Raad, het Hof en pensionarissen, die een zeer goed ontwerp vervaardigden. «Welke de redenen zijn, waarom dit ontwerp, hetwelk menigvuldige verbeteringen bevatte, geen gevolg heeft gehad, is mij niet gebleken» zegt Mr. de Bosch Kemper. De gewoonte om alleen op confessie te veroordeelen bleef niet alleen in stand, maar kwam zelfs nog menigvuldiger voor dan vroeger.

Men pijnigde, naar 't schijnt, niet meer zoo fel als te voren, want er bleven meer gevangenen over die niet bekenden, maar wat nood voor de voorstanders eener inquisitorische procedure? Men bood een request aan de Staten aan, en verzocht de gevangenhouding van de zoodanigen. In 1773 werd er weder eene commissie benoemd, doch in plaats van daaruit aanleiding te nemen om eenige wezenlijke verbeteringen te kunnen opnoemen, moeten wij het Mr. de Bosch Kemper nazeggen: «Evenals zoo vele nuttige commissiën gedurende onze Republiek liep ook deze te niet zonder dat men immer iets verder van haar hoorde».

Herinneren wij hier kortelijk het proces van Cornelis de Witt, beschuldigd van aanslag op het leven van Willem III in 1672, om een nieuw en sprekend bewijs te geven dat men over de gebrekkige en

gruwzame strafvordering van die dagen niet ten onregte geklaagd heeft.

De verklaring van Willem Tichelaar behelsde o. a. deze feiten:

dat hij den 8 Juli des morgens vroeg naar den Ruard was gegaan om hem te spreken;

dat hij eerst de Ruardinne had gesproken, en daarna in de kamer van de Witt was toegelaten, terwijl de Ruard nog te bed lag,

dat hij den Ruard iets verzocht en deze zich zeer bereidwillig getoond had, onder voorwaarde dat Tichelaar hem ook dienst zoude bewijzen, door nl. den Prins of te vergeven, of op eenige andere wijze van kant te maken, enz. [1])

Hiertegenover staat de verklaring van de Witt, waarvan wij ook eenige punten willen aanhalen.

De Witt erkent dat Tichelaar bij hem is geweest, maar verhaalt juist dat die persoon betuigde «beducht te syn, dat de grote authoriteit, aen den heere prince van Orangie tegenwoordich overgegeven, de jngesetenen meer soude onderdrucken», enz. en dat hij de Witt «aenstonts nae het vertreck van den voorsz. Tichelaer, den secretaris van Dordrecht, Arent

---

[1]) Vgl. Berigten van het Historisch Genootschap te Utrecht, Dl. II stuk I 1849.

Muys van Holy, bij hem heeft ontboden, om d' voorsz. discoursen van Tichelaer bekent te maecken, met versoeck ende begeerte, dat hij secretaris deselve aen den heere borgemeester en den officier soude willen communiceren omme t'overleggen, of d'selve geraeden mochten vinden den voorsz. Tichelaer t' arresteren. Ende heeft den opgem. secretaris Muys van Holy rapport gedaen, de voorsz. notificatie aen de opgem. heeren gedaan te hebben, dewelcke geresolveerd hadden, door den substituyt van de officier op de comportementen van de voorsz. Tichelaer te sullen doen acht nemen».

Vergelijkt men verder de andere verhooren uit het aangehaalde werk, met hetgeen Tichelaar en vervolgens de Witt verklaard hebben, zoo zal men bemerken dat die meer overeenkwamen met hetgeen de Ruard, dan hetgeen zijne tegenpartij verklaard had; toch was het oordeel der regters, of liever der inquisiteurs Nyrop, Goes, Lier en Gool als volgt:

17 Lunae 15 Aug:

«*Nyrop* soude meynen datter indiciën genoech syn om den Ruaert te brengen ter scherper examen».

Goes ut supra.

«*Lier* soude noch eerst ontbieden Arent Muys en Hoogewerf» (de eerste was dan, naar 't schijnt,

nog niet gehoord, en had toch, zooals men gemerkt zal hebben, zulke gewigtige mededeelingen kunnen doen) «en door deselve den Ruaert aansegge syne onweerheden (?), de poincten daerinne hij met de getuygen discrepeert ende perseverer .... en tot scherper examen comen».

De raadsheer *Baen* was van een beter gevoelen. Was er van pijniging sprake, dan meende hij dat Tichelaar die eerst ondergaan moest; doch *Gool* vond dat men den Ruard tot scherper examen moest brengen, terwijl de president zich tot den anderen dag wilde bedenken.

De geschiedenis leert dat men den ongelukkigen Ruard werkelijk op de pijnbank gebragt heeft, en toen het graauw aan het drama een bloedig einde maakte, belette de justitie dit niet. Het jaar 1672 kenmerkt zich door den afschuwelijken moord der de Witten. [1])

---

[1]) Verg. overigens A. W. Kroon, Jan de Witt contra Oranje, 1650—1672 Amsterdam 1868 bl. 233 volg.

Belangrijk is vooral het vonnis tegen den ongelukkigen staatsman geveld, dat wij in dit werk kunnen lezen. Wij zullen kunnen opmerken dat het geheel niet met redenen bekleed geveld is:

„'t Hoff van Holland, gesien ende geëxamineert hebbende de stukken ende munimenten bij den Procureur-Generael aan denselven Hove overgegeven tot laste van Mr. Cornelis de Witt, oudt-Burgemeester der stadt Dordrecht ende Ruard van den lande van

Een ander voorbeeld voor ons beweren is eene sententie van het Hof van Holland, gewezen in zake van zekeren Jan Harge «waarbij hij is vrijgesproken van de beschuldigingen door den Bailliu Maarten Mooij tegen hem geformeert, den 5 April 1743». Het onvolledige en verwarde in de opeengestapelde beschuldigingen is voor ons belangrijk, wij willen er daarom het een en ander van aanhalen:

«Eerstelijck, dat de voornoemde Jan Harge, als rentmeester van de Heeren, buiten derselver weeten, door grooten dwang, overmagt, bedreyging, en selfs onder den eed, de huurders van het Buitenveld soude hebben gedwongen tot het teekenen van een schelmagtig contract tot syn eyge voordeel, als te zien zoude zijn uit het contract in dato 6 Sept. 1735».

«Ten tweede dat hij zonder eenige wettige Regtspleginge of Authorisatie van den Regter, het huis van Nan Bessels met een mooker soude hebben opgeslagen, schoenen met silvere gespen en ander

---

Putten, jegenswoordigh gevangen op de voorpoorte van denselven Hove, mitsgaders syne examinatiën ende confrontatiën, als mede het geene van wege den voorsz. gevangene is overgelevert, ende voorts alles overwogen hebbende, 't geen ter materie dienende is ende eenigsints heeft mogen moveren, verklaert denselven gevangene vervallen van alle syne digniteyten ende ampten" enz.

goed daeruit, en meede genomen; zoodat den voornoemde persoon om zijn geweld, de voorsz. plaats zoude hebben moeten verlaten, en na de Rijp getrokken zoude zijn, zooals voorm. Harge selfs op het Regthuis voor de Heeren zoude hebben beleeden».

«Ten derde dat hij een afgedwaald ram van Cornelis Janse Jongejan soude hebben benadert, sijn oormerk daer in gesneden, en bij zijn schapen gehouden, tot dat Jongejan deselve hadde geeygent».

«Ten vierde dat hij des nagts op een gansch wonderlijke wijze aan de strand zoude hebben afgehaeld en geschut circa 100 schapen, toebehoorende aan de erven van Pieter Muller».

«En wijders», lezen wij iets later, «soo veel schelmstukken gepleegt soude hebben dat het getal daervan als ontelbaar geworden soude sijn»; terwijl wij uit een Request van zijne huisvrouw weten dat deze Jan Harge «in zijne lankduurige gevankenis» door afmattende en nachtelijke verhooren werd gekweld en mishandeld. Veertien verschillende misdrijven waren dezen beschuldigde tegelijk te laste gelegd, en wij kunnen daaronder geen enkel opnoemen bepaald vermeld of gemotiveerd. Indedaad bij zulke beschuldigingen zou men eer aan

eene uitbarsting van personeele veete, dan aan jurisprudentie gaan denken.

Zelfs nog in het jaar 1791, na de noodlottige tweespalt van 1780—1787, vinden wij een voorbeeld van de bedorvenheid der procedure in de toenmalige Vereenigde Nederlanden, blootgelegd in de «Rechtmaatige en vrijmoedige verdeediging» van den uitgeweken Utrechtschen procureur en notaris Adrianus Hoevenaar. [1]) Het werk is geschreven om aan te toonen «het wederrechtelijke en nietige der crimineele procedures tegen hem ingesteld door Jonkh. Frederik Christiaan Reinhard Baron van Reede en Agrim». — Genoemde Hoevenaar, burger van Utrecht, was, afwezig zijnde, alleen bij Edicte gedagvaard, zonder dat eenige citatie in persoon had plaats gehad, niettegenstaande de wet die citatie duidelijk beval:

«Item alle citatiën sullen gedaen werden aen den persoonen van den ghedaechden, indien zij binnen heuren huyse zijn, ende tot heure domicilie, ende woonstede, als zij absent, ende niet binnen den huysen sijn». [2])

---

[1]) Het werk is gedrukt te Duinkerken in 1791.

[2]) Costum. en Usant. Rubr. 5 van citatie art. 1. — pag. 5 de genoemde „Verdeediging".

«Het tweede vereischte is, zoo vervolgt Hoevenaar, dat volgens onze stijl, bij het doen van citatie aen eenen gedaagden word geïnsinueert en overgeleevert copia van het tegens hem gepraesenteerd Request; welk Request teffens moet inhouden: de misdaed bij den Gedaagden begaan; de tijd wanneer; de plaats waar hetzelve is geschied, en de perzoon aan wien: — opdat een gedaagde, compareerende, zich kan verweeren op de questiën van zijne apprehensie». [1])

Uit een en ander leidt Hoevenaar zeer juist af dat ook nu al de daarop tegen hem gevolgde procedures «nul en van geener waarde zijn»; want, zegt hij, «het zal daarom dan ook voor altijd een essentieel defect, informaliteit, en nulliteit zijn en blijven dat de indaagingen in onze tijden zijn gedaan met het voorbijgaan der woonsteden van de Beklaagdens»; (d. i. bij Edicte.)

In den Woordentolk van Mr. Thymon Boey van het jaar 1773, komen de vereischten van eene ordelijke en ordinaire regtspleging, hetzij dan in burgerlijke of in strafzaken, zeer duidelijk voor:

«De dagvaardingen moeten geschieden aan de persoonen zelf, of aan imant van haar huisgezin

---

[1]) Pag. 8.

of buuren, met copie van het Mandement volgens het 91 en 99 art. van de Instructie, en het 8 art. van de Ampliatie van dezelve Instructie van den 21sten Dec. 1579. En moet beneevens de dagvaardinge werden gegeeven copye authentiek van de brieven van verbrande obligatiën en Accoorden of andere Instrumenten, waarop van weegen den Eischer ten daage dienende, namptissement of condemnatie zal verzogt worden».

Was de manier van procederen, vervat in het inquisitorisch proces alles behalve behoorlijk, de praktijk liet dikwerf nog meer te wenschen over, en men ontzag zich somtijds niet lijnregt tegen de wetten te handelen. Het zij genoeg tot het opstel *de Baljuwen* van den Rijks-Archivaris Mr. L. P. C. van den Bergh te verwijzen. [1])

---

[1]) Het Nederlandsch Rijks-Archief bl. 235—303. Onder de bijlagen komt o. a. voor bijl. III, behelzende *eene onwettige pijniging tegen 's Hofs verbod*, en in bijl. IV een *intendit*, waardoor wij niets anders als eene akte van beschuldiging uit die dagen te verstaan hebben. Dit *intendit* bestond uit 131 artikelen en eindigt met de conclusie. Een en ander is als bijdrage tot de wetenschap der vroegere criminele procedure hoogst belangrijk.

III.

De Criminele procedure van 1795—1811.

Bij de behandeling van dit tijdvak zullen wij nog niet veel vooruitgang in de wijze van procederen kunnen bemerken. De omwenteling van 1795 bragt wel het afschaffen der pijnbank te weeg, maar tengevolge daarvan ook bepaaldelijk in Holland «eene stremming in de criminele regtspleging», zooals Mr. de Bosch Kemper het uitdrukt. [1])

De algemeene manier van procedeeren in civile en criminele zaaken, gearresteerd den 22sten Augustus 1799, geeft in een der artikelen het geval aan wanneer een extra-ordinair proces in een ordinair veranderd moet worden, nl. «als het Hof bevindt dat de beschuldigde de hem te last

---

[1]) Inl. III § 13.

gelegde misdaad standvastig ontkent, en het daarenboven twijfelachtig schijnt, of de bewijzen tegen hem ingebragt, al of niet genoegzaam zijn om hem als schuldig te beschouwen»; maar wij zouden in eene wet, in dat tijdperk van hervorming vastgesteld, liever alleen het ordinair proces vermeld zien. De beschuldigde zal inmiddels, volgens art. 128, nog in hechtenis blijven, doch zijne gevangenis kon in zooverre verligt worden dat zijn echtgenoot, nabestaanden en verdere vrienden hem mogten bezoeken.

De pijnbank was door art. 1 van het provisioneel reglement van 10 October 1798 geheel afgeschaft, zoodat de extra-ordinaire procedure in 1799 ten minste niet meer de gruwzaamheid van vroeger tijden behield; maar dat men wel andere middelen wist te baat te nemen, toont de zaak van een' zekeren Jansen, die in 1802 nog door middel van slagen tot bekentenis gebragt werd. [1]) Het zoo even

---

[1]) Zie Crimineel proces tegen Hendrik Jansen met aanmerkingen uitgegeven door Mr. B. A. van Houten, Amsterdam 1803 pag. 172. „Ordonneert dezen Gevangen stellig te andwoorden op de vragen, welke hem alsnu zullen gedaan worden, respectivelijk; en bij weigering aan het voldoen van deze order, stelt denzelven, in conformité van het twede lid van Art. 1 van het reglement van 10 October 1798, in handen van den procureur der Gemeente, om hem Gev. bij provisie door Bullepeesslagen,

genoemd reglement «volgens hetwelk bij provisie, en tot dat eene algemeene manier van procederen zou zijn ingevoerd» in Holland zou worden geprocedeerd tegen gevangenen die niet bekend hadden, hief de pijnbank (wij zagen 't reeds) in art. 1 op, maar in de tweede alinea van dat art. lezen wij niettemin dat dit den regter niet belet den gevangene die blijft ontkennen, door zoodanige middelen, als hij gepast zal oordeelen, tot belijdenis te noodzaken. — Dat deze bepaling tot eene gebeurtenis als die van 1802, hoe schreeuwend dan ook, aanleiding gegeven heeft, zal wel niemand bevreemden. Heeft de gevangene niet bekend en zijn de genomen informatiën nog ongenoegzaam, dan wordt hij onder handtasting en belofte van weêr te zullen verschijnen, als 't noodig is, ontslagen volgens art. 6 van genoemd reglement. [1])

Een allerbelangrijkst geval dat om een duidelijk denkbeeld van de procedure dier dagen te geven, vermelding verdient, is de zaak van de twee gevangenen H. S. L. en H. M. L. beschuldigd van

---

ter arbitrage van dit Committé, te doen gehoorzaamen, en alzoo stellig op de vragen, die hem gedaan zullen worden, te doen antwoorden".

[1]) Vgl. Volledige verzam. der Publicatiën der Bat. Rep. van 12 Junij—7 Nov. 1798, Dl. II.

het vervalschen of doen vervalschen van drie recepissen, en verdedigd door Mr. H. Calkoen, wiens Memorie van verdediging in 1801 te Amsterdam gedrukt en uitgegeven is. De toedragt dezer zaak was volgens de voorstelling van dien regtsgeleerde aldus: de genoemde drie recepissen waren door eenen van de gevangenen te koop aangeboden aan eenen zekeren R. die het al spoedig over den prijs met hen eens was geworden, doch bij wien dadelijk na de ontvangst twijfeling ontstaan was omtrent de echtheid der bedoelde stukken. Hij had de verkoopers daarom gedwongen met hem naar het kantoor van den ontvanger te gaan, en hen onderweg herhaaldelijk beticht hem valsche papieren in handen gegeven, en aldus bedrogen te hebben, ja zelfs «houd den dief! valsche recepissen!» luidkeels op straat uitgeroepen. Een der bedienden van het kantoor had «tamquam ex tripode», het verwijt der vervalsching herhaald, en de beschuldigden waren zonder eenig regterlijk bevel door «ongequalificeerde» personen aangehouden en aan de justitie overgegeven. Uit de verhooren, die terstond gehouden werden, was volgens Calkoen, geen spoor van schuld gebleken, maar niettemin had de procureur der Gemeente (zoo heette destijds het O. M.) Tadama goedgevonden eene huiszoeking in de woning der

gevangenen te bevelen, welke, evenmin als de verhooren, eenig bewijs van schuld had gegeven. Indedaad een sprekend bewijs voor de onvolkomenheid der toenmalige regtspleging: een zeer zwak vermoeden doet niet de justitie, maar burgers de handen aan hunne medeburgers slaan, en hen aan het geregt overleveren, en toch dit geschiedde straffeloos. [1]) Hoeveel nog zou er hebben moeten gebeuren vóór aan dezen toestand een einde gemaakt werd, indien de Code d'instruction criminelle hier niet ten gevolge der inlijving bij Frankrijk, in 1811 ingevoerd was.

Doch ook in Frankrijk is men niet in eens tot de nuttige instelling van eene akte van beschuldiging gekomen. Grove onregelmatigheden zijn, zoo als men weet, aan deze wet voorafgegaan. Oneindig erger willekeur dan wij gekend hebben, vinden wij daar eerst onder de oude monarchie, daarna ten tijde der revolutie, zelfs bij de wet als regtvaardig erkend. Getuige de verfoeijelijke wet van 22 prairial an 2 (10 Juni), waarin wij dit lezen:

Art. 4. «Le tribunal révolutionnaire est institué pour punir les ennemis du peuple.

5. Les ennemis du peuple sont ceux qui cher-

---

[1]) Bij heete daad kan dit nog geschieden. Zie hierbij Wetboek van strafvordering artikel 39.

chent à anéantir la liberté publique, soit par la force, soit par la ruse.

6. Sont réputés ennemis du peuple ceux qui auront provoqué le rétablissement de la royauté, ou cherché à avilir ou à dissoudre la convention nationale, et le gouvernement révolutionnaire et républicain, dont elle est le centre.

Ceux qui auront trompé le peuple ou les représentants du peuple, pour les induire à des démarches contraires aux intérêts de la liberté.

Ceux qui auront cherché à inspirer le découragement pour favoriser les entreprises des tyrans ligués contre la république.

8. La preuve nécessaire pour condamner les ennemis du peuple est toute espèce de documents, soit matérielle, soit morale, soit verbale, soit écrite, qui peut naturellement obtenir l'assentiment de tout esprit juste et raisonnable; la règle des jugements est la conscience des jurés éclairés par l'amour de la patrie; leur but, le triomphe de la république et la ruine de ses ennemis; la procédure, les moyens simples que le bon sens indique pour parvenir à la connaissance de la vérité, dans les formes que la loi détermine», etc. [1])

---

[1]) cf. Droit public français ou histoire des institutions politiques par J. B. J. Pailliet, Paris Juin 1822.

Geen wonder dat zelfs een van de mannen die lang tot de voorstanders van het schrikbewind behoorde, en dus aan de uitvaardiging van deze wet mede de hand geleend had, er later op terugkwam, en er den bittersten spot meê dreef. Wij willen de woorden van Camille Desmoulins, aangehaald bij Louis Blanc, [1]) hier laten volgen. In bijtende satire doet hij, met toespeling op de slechtste tijden van Rome, de heillooze ongerijmdheid dezer artikelen duidelijk uitkomen.

. . . . . «Bientôt ce fut un crime de lèse-majesté ou de contre-révolution à la ville de Nursia d'avoir élevé un monument à ses habitants, morts au siège de Modène; . . . . crime de contre-révolution à Libon Drusus d'avoir demandé aux diseurs de bonne aventure s'il ne posséderait pas un jour de grandes richesses; crime de contre-révolution au journaliste Crémutius Cordus d'avoir appelé Brutus et Cassius les derniers des Romains; crime de contre-révolution à un des descendants de Cassius d'avoir chez lui un portrait de son bisaieul; crime de contre-révolution à Petréius d'avoir eu un songe sur Claude; crime de contre-révolution à Appius Silanus de ce que la femme de Claude avait

---

[1]) Hist. de la révolut. franç. Par. 1858. Ed. fr. p. 216. sqq. T. X.

eu un songe sur lui . . . . . ; crime de contre-révolution à la mère du Consul Fusius Geminus d'avoir pleuré la mort funeste de son fils».

«Tout donnait de l'ombrage au tyran. Un citoyen avait-il de la popularité, c'était un rival du prince qui pouvait susciter une guerre civile. Studia civium in se verteret, et si multi idem audeant, bellum esse. Suspect.

«Fuyait-on, au contraire, la popularité, et se tenait-on au coin de son feu, cette vie retirée vous avait fait remarquer, vous avait donné de la considération. Quanto metu occultior, tanto famae adeptus. Suspect.

«Etiez-vous riche, il y avait un péril imminent que le peuple ne fût corrompu par vos largesses. Auri vim atque opes Plauti principi infensas. Suspect». etc.

Is de aanhaling van deze artikelen, en de kritiek van Robespierre's tijdgenoot welsprekender dan eenig ander bewijs, voor de waarheid der bewering dat het systeem van eene akte van beschuldiging en een zuiver accusatorisch proces in Frankrijk niet zonder moeite zijn binnengedrongen, wij behoeven evenmin naar voorbeelden eener slechte manier van procederen in ons land, en dat zelfs nog zeer kort voor de invoering der Fransche wet-

geving, te zoeken. Het is de Deductie in de zaak van den luitenant-generaal S. J. Bruce, tegen den procureur-generaal van het hooge nationale geregtshof, die nog in het jaar 1810, als een treurig bewijs daarvan voor ons ligt.

Als eerste vereischte voor de wettigheid eener aanklagt herinnert de verdediger van dien krijgsman, van der Spijk, aan hetgeen reeds in het Romeinsche regt als zoodanig gold: duidelijkheid en bepaaldheid der aanklagt, en volledige opgave van de wetten waartegen misdreven is, terwijl in de conclusie van eisch geen tekst uit het toenmalig Wetboek, van 26 Junij 1799 nl., bijgebragt was. Zonder wet toch, merkt de verdediger op, kan geen overtreding bestaan, en als de procureur-generaal iemand beschuldigde zonder dat hij bepaald te kennen gaf, waarvan, ware de verdediging eveneens onmogelijk als de aanklagt ongemotiveerd. Maar er was hier nog meer geschied. De eischer had den «verweerder» aangeklaagd als hebbende bedreven de misdaden van *desobedientie*, *pligtverzuim* en *wandevoir*, benamingen die in het Militair Wetboek niet te vinden waren. Welke misdaden, vraagt de verweerder, worden hier nu mede bedoeld? Is *desobedientie* misschien *insubordinatie*? En wat zijn *pligtverzuim* en *wandevoir*? Zijn het

niet, vraagt de advokaat, afgetrokken denkbeelden die meer tot de qualiteit dan tot het wezen der misdaad behooren? En, gaat hij voort, mag de verweerder zich niet ten hoogste beklagen daarover dat de noodzakelijkheid zich opdoet tot het doen van zoodanige vragen, welke in eene criminele accusatie niet behoorden voor te komen?

Als conclusie uit het een en ander leidt de verweerder eindelijk af, dat «gelijk in facto waarachtig is, in het libellus accusatorius geene hoegenaamde allegatie van een doleus opzet voorkomt, hetwelk als een primum verzuim had moeten geconstateerd worden», —

«dat wij hier onder het oog hebben een libellus accusatorius, hetwelk deficieert in de precise en bepaalde opnoeming of daarstelling der feiten waarin het aangetijgde delict gezocht wordt», —

«dat het aan geen minder defect laboreert in het gebrekkige der qualificatie, welke noodig was om zoodanige gespecificeerde faiten tot in justitie strafbare delicten te maken», —

«dat de eischer in zoodanige verlegenheid schijnt gebragt te zijn, dat hij het allereerste requisiet tot het vinden en daarstellen van een delict noodzakelijk, nl. het aanwezen van een doleus opzet, niet alleen niet heeft trachten te bewijzen, maar (zoo-

als de verweerder reeds aanmerkte) zelfs niet als een positief in het libel heeft gebragt», —

en «eindelijk dat in het geheele libel geene allegatie van bepaalde wetten voorkomt, waartegen de verweerder zoude hebben gedelinqueerd, en uit kracht en op grond van welke wetten mitsdien regt gevraagd wordt».

Een ander belangrijk voorbeeld van ongemotiveerd beschuldigen vinden wij iets vroeger in de Verantwoording en verdediging van den zeekapitein Cornelis de Jong, [1]) en wel in deze zinsneden: «het is niet genoeg dat de Fiscaal met brommende woorden maar ter neder stelt, dat dat pligtverzuim wordt geaggraveerd door de wonderlijke samenloop der omstandigheden — dat hier concurreeren verraderlijke praesumptiëns tegens den gedetineerde. — De Fiscaal moet dit bewijzen, hij moet dit zo klaar als den dag bewijzen, en ontbreekt er zoodanig volledig en convaincant bewijs, dan behoort dien eisch aan den fiscaal te worden ontzegd.

«Aanmerkelijk en belangrijk is op dit sujet, het zeggen van den Italiaanschen criminalist Risi, [2])

---

[1]) IIIe stuk, uitgeg. te Haarlem in 1805, pag. 538.

[2]) Risi Observations sur des matières de jurisprudence criminelle Chap. 1 des preuves nécessaires pour fonder son jugement, etc.

«Quoique les peines que les hommes ont statuées contre d'autres hommes, servent à les contenir dans leur devoir, on ne saurait trop être sur ses gardes, pour ne pas recourir légèrement à ces remèdes extrêmes, toujours douloureux aux yeux de l'humanité, de peur que la précipitation avec laquelle on en userait, ne causât à la société civile un nouveau mal, dont il importe de la garantir. Sans cette sage précaution, les uns périraient de la main des brigands, et d'autres par la sentence des juges. Voilà pourquoi les Tribunaux ne doivent prononcer aucun jugement en fait de crime, que sur des preuves si évidentes qu'elles égalent ou qu'elles surpassent même, comme le disent les jurisconsultes, la clarté du jour. Probationes luce clariores».

«Zo dra de inhoud dezer vreemde sententie», zegt de kapitein ter zee verder, [1]) «de fatale en onbegrijpelijke uitspraak des rechters, ter mijner kennisse kwam, presenteerde ik dadelijk Request om herziening van dit, ik moet het herzeggen, buiten voorbeeld vreemde vonnis te mogen hebben, en — voegt hij er bij — «hoe wonderlijk 's werelds zaken wisselen en veranderen, kunnen ook deze twee commissarissen getuigen; de een, A. Schier-

---

[1]) Pag. 776.

hout, had eene sententie tegen zich, waarbij hij verklaard werd: meineedig, infaam en inhabil, om immer den lande in eenige qualiteit te kunnen dienen, en wijders voor altoos gebannen uit de Vereenigde Nederlanden en Ressorte van de Generaliteit, zonder ooit wederom daarin te mogen komen, op poene van zwaarder straf.» enz.

Dit zij in het voorbijgaan herinnerd om te betoogen dat vonnissen, hoe vreemd ook soms gewezen, en hoe gestreng den misdadiger treffende, in die dagen niet altijd de gevolgen mede sleepten, die men er van verwachtte.

Het zoude ons te ver van het voorgestelde doel afbrengen deze zaak nog breedvoeriger te behandelen. Gelukkig dat uit deze onzekerheid en verwarring eerst in Frankrijk, daarna ook bij ons, een beter systeem ontstaan is. Het is inzonderheid uitgedrukt in de acte d'accusation van art. 241, code d'instruction criminelle, onze akte van beschuldiging, in de wet van 1838 overgenomen.

IV.

De akte van beschuldiging in het Engelsche Regt.

Bij het beschouwen der criminele regtspleging uit den lateren en tegenwoordigen tijd trekt het Engelsche Regt in niet geringe mate de aandacht. Niet alleen toch is dit Regt ten voorbeeld geweest aan het Fransche, [1]) en dus ook aan het onze, maar wij vinden in 't bijzonder aldaar in de akten van beschuldiging vooral in den laatsten tijd, zooveel voortreffelijks dat zij eene nadere beschouwing volkomen waardig zijn. Duidelijke en volledige opgave der feiten is een eerste vereischte voor de geldigheid van een *indictment*, waarin ten eene male het stilzwijgen over het vroeger hetzij dan berispelijk

[1]) Die Gesetzgebung und Rechtsübung uber Strafverfahren nach ihrer neuesten Fortbildung von Dr. C. J. A. Mittermaier, Erlangen 1856. pag. 78.

of onberispelijk gedrag van den beklaagde, zoowel wat zijn zedelijken, als maatschappelijken toestand aangaat, bewaard wordt. «L'acte d'accusation» lezen wij bij Mittermaier's vertaler [1]) «doit garder un complet silence sur les antécédents moraux et judiciaires». Daarom noemt hij deze akte een van de steunpilaren der burgerlijke vrijheid, daarom is zij zoo eenvoudig mogelijk, en prijst Chauffard haar als «purgé aujourd'hui de tout formalisme inutile».

Dit laatste mogen wij echter niet voorbijgaan zonder te wijzen op de groote verandering die de Engelsche akten van beschuldiging vooral ten gevolge van de wet van 1852, waarop wij later zullen terugkomen, ondergaan hebben. Blijft het reeds opgemerkte omtrent duidelijkheid en volledigheid waar, men kan niet ontveinzen dat een en ander vroeger al te zeer overdreven werd, en dat men een vloed van geijkte termen en formulen in de oudere akten aantreft die geheel overbodig was. Uit Archbold's summary, [2]) waar-

---

[1]) Traité de la procédure criminelle en Angleterre, en Ecosse et dans l'Amérique du Nord, augmenté des additions de l'auteur traduit de l'Allemand par A. Chauffard, Paris 1868.

[2]) Archbold's summary of the law relative to Pleading and Evidence in criminal cases.

van in 1843 de negende Editie te Londen verscheen, behoeven wij slechts een paar akten aan te halen om dit te bewijzen.

Indictment for Murder by Strangling.

— «did make an assault; and that the said J. S. a certain silk handkerchief, of the value of one shilling, about the neck of him the said J. N. then and there feloniously, wilfully, and of his malice aforethought, did fix, tie, and fasten, and that the said J. S. with the silk handkerchief aforesaid, him the said J. N. then and there feloniously, wilfully, and of his malice aforethought, did choak, suffocate, and strangle; of which said choaking suffocation and strangling, he the said J. N. there and there instantly died;» etc.

Indictment for murder by throwing a stone.

— «did make an assault; and that the said J. S. a certain stone, of no value, which the said J. S. in his right hand then and there had, and held, to, against and upon the said J. N. then and there feloniously, wilfully, and of his malice aforethought, did cast and throw; and that the said J. S. with

the stone aforesaid, so cast and thrown by him as aforesaid, the said J. N. in and upon the right side of the head, near the right temple of him the said J. N. then and there feloniously, wilfully and of his malice aforethought, did strike and wound, giving to the said J. N. then and there, with the stone aforesaid, so as aforesaid by the said J. S. cast and thrown, in and upon the said right side of the head, near the right temple of him, the said J. N. one mortal wound, of the length of three inches and the depth of one inch».

Bij dezen vloed van woorden en onnoodige herhalingen moeten wij toch met Mittermaier [1]) erkennen, dat het hier uitsluitend om het aangetijgde feit en het bepaaldelijk ter zake dienende te doen is; dat slechts de toedragt van het feit met het booze opzet vermeld wordt, en dat men er niets vindt wat den beklaagde bovendien nog in een ongunstig daglicht stelt, iets, wat men in Frankrijk, België en elders maar al te dikwijls zal aantreffen. Onder de voordeelen der Engelsche akten noemt de hoogleeraar deze: «Was bei der Betrachtung des Gangs der englischen Strafverhandlungen vorzüglich den guten Eindruck her-

---

[1]) Gesetzgebung und Rechtsübung.

vorbringt, dasz hier ein unparteiischer Versuch gemacht wird, die Wahrheit zu entdecken, ist die Leidenschaftslosigkeit, die Ruhe und Würde der Verhandlung, welcher die Idee zum Grunde liegt, das der Ankläger strenge die Schuld des Angeklagten, so wie er sie behauptet zu beweisen schuldig ist, und für den Angeklagten die Vermuthung der Schuldlosigkeit spricht, und der Ankläger auf keine Weise begünstigt und der Grundsatz der Gleichheit zwischen den Waffen der Anklage und der Vertheidigung nicht verletzt wird».

Toch was hij voor het al te angstvallig nakomen der vormen niet blind waar hij in een ander werk [1]) schrijft: «die durch Gesetz und Praxis bestimmten Formen dieser Anklagsacten müssen ängstlich beobachtet, und mit den genauesten gerichtsgebräuchlichen Ausdrücken dem einzelnen Verbrechen angepaszt werden» en: «die Parlamentsacte vom 26 Mai 1826 Art. 20, hat zwar viel dieser Pedanterei entgegengewirkt».

Waren de vroegere akten van beschuldiging dus al te naauwziftend en volledig, de latere hebben het

---

[1]) Das deutsche Strafverfahren in genauer Vergleichung mit dem englischen und französischen Straf-Processe, Theil II, Heidelb. 1840.

overtollige verworpen, maar desniettemin het goede behouden, en zoo ergens, dan is het hier dat de woorden van Montesquieu hunne toepassing vinden: «le peuple n'est pas jurisconsulte; il faut lui présenter à juger un seul objet, un fait, un seul fait. Il ne faut point régler les tribunaux humains par les maximes des tribunaux qui regardent l'autre vie. La justice humaine, qui ne voit que les actions, n'a qu'un pacte avec les hommes, qui est celui de l'innocence: la justice divine, qui voit les pensées, en a deux: celui de l'innocence, et celui du repentir». Men neme ten allen tijde wel in acht dat hetgeen aan den regter ter beoordeeling wordt voorgelegd, enkel het feit is met de omstandigheden, en het booze opzet, maar dat de justitie over 's menschen karakter geen oordeel te vellen heeft, daar dit alleen voor de regtbank der zedelijkheid te pas komen kan.

Gaan wij nu meer in bijzonderheden de in beschuldiging stelling en de opmaking der akte zelve na. Wanneer het «commitment» of de verwijzing naar de criminele justitie heeft plaats gehad en de processen-verbaal van de instructie aan den bevoegden regterlijken ambtenaar zijn overhandigd, moet er eene akte van beschuldiging opgemaakt worden. Wij willen nu het groot verschil dat de Engelsche

regtspleging in dit geval oplevert met betrekking tot de Fransche en Duitsche, door het aanhalen der woorden van Chauffard aangeven: «Tandis que suivant la législation française et allemande l'acte d'accusation n'est dressé qu'après que la chambre des mises en accusation a renvoyé le prévenu en état d'accusation devant les assises, cet acte (indictment) [1]) en Angleterre et en Amérique se trouve d'ores et déjà tout préparé pour être soumis au grand jury, qui a uniquement à décider s'il autorise l'accusation telle qu'elle est formulée». Het kan in Frankrijk gebeuren, zegt Chauffard [2]), dat deze akte, die daar uitsluitend het werk van den procureur-generaal, of van een' der ondergeschikte ambtenaren van het parket is, de zaak op eene eenzijdige wijze voorstelt, en er dingen invlecht die er een nieuw karakter aan geven, die de kamer van beschuldiging (chambre d'accusation) niet heeft kunnen beoordeelen, en, voegt hij er bij, «bien que cet acte se réfère en apparence à la décision de cette chambre». Mitter-

---

[1]) Dit woord wordt afgeleid van indictare, gebruikelijk in de Middeneeuwen.

Zie hierbij Sc. Bexon, Développement de la théorie des lois criminelles, Paris 1802. Joseph Rey, Des Institutions judiciaires de l'Angeterre etc. Par. 1826.

[2]) Pag. 272 aangeh. werk.

maier zag dit nadeel reeds in toen hij schreef: «Die Anklageschrift soll die rechtliche Natur des Verbrechens, dessen Anklage zugelassen ist, und die Thatsachen und Umstände, worauf das Verweisungsurtheil die Anklage baute, unter dem Gesichtspunkte, unter welchem das Urtheil sie auffasste (nicht mehr und nicht weniger) enthalten. Wie wenig dies in der Rechtsübung beobachtet wird, und beobachtet werden kann, ergiebt sich, wenn man die Anklageschriften näher prüft, deren Fehler vorzüglich darin liegen, dasz der Staatsanwalt (dessen in seinem Antrage aufgestellte Ansichten oft von der Anklagekammer nicht getheilt werden) in der Schrift Thatsachen, die in der Anklagekammer nicht so aufgefasst wurden, in einer seinen Zwecke gemässen Weise darstellt, Thatsachen, für die in den Akten ungenügende Beweise sich finden, als Wahrheit zum Grunde legt, in einer mit kühner Phantasie entworfenen Interesse erweckenden Darstellung der That, wie sich der Staatsanwalt vorstellt, als wirklich geschehen erzählt, aus der Lebensgeschichte des Angeklagten beliebig hereinzieht was den Glauben begründen kann, dasz ihm das Verbrechen zuzutrauen ist, Gründe zum Verbrechen als Gewissheit behauptet, Beweis- und Verdächtsgründe, selbst

mit Aufführung der Namen der Zeugen und wörtlicher Angabe ihrer Aussage aufnimmt». [1])

Men is er dan in Engeland ook ver van af de Fransche in staat van beschuldiging stelling goed te keuren. [2]) De naauwkeurige uiteenzetting van feiten en omstandigheden, veeltijds een goed deel van des beschuldigden levensgeschiedenis (natuurlijk in korte trekken vermeld) en eene meestal ongunstige beschouwing van zijn karakter, dit alles komt in Frankrijk, zoowel als bij ons, in de akte van beschuldiging voor, en steunt op de voorloopige instructie. Als men zulk eene akte inziet zou men er bijna niet aan twijfelen of de beschuldigde heeft het feit bedreven. Wat men er in vinden zal is gewoonlijk eene allerzwartste schildering van de diepe verdorvenheid, zoo niet onverbeterlijkheid des beschuldigden, om aan te toonen hoe de voorgenomen misdaad langzamerhand bij hem ontstaan en gerijpt is. [3])

«Il fallait», zegt daarom Chauffard op pag. 274 «s'emparer de chaque déposition défavorable à l'accusé mais émanant de témoins qui ne présentaient

---

[1]) Gesetzgebung und Rechtsübung pag. 411.

[2]) Vgl. Edinburgh Review Julij 1842. pag. 365, bij Chauffard.

[3]) Vgl. Feuerbach Betrachtungen über die Oeffentlichkeit und Mündlichkeit, Th. II, Legraverned enz.

aucune garantie, et faire considérer tout ce qu'ils déclaraient comme vérité incontestable, pour inspirer aux jurés la plus grande indignation contre l'accusé, et les remplir de cette conviction qu'il n'y avait pas de monstruosité qu'on ne pût attendre de l'accusé». [1]) Als dit zoo is, en de akten van beschuldiging leeren het in menigte, vragen wij of zulk eene voorstelling niet stellig ten nadeele van den beschuldigde moet werken, en of het niet veel beter ware eenvoudig de misdaad met alle omstandigheden aan te geven, zooals ook door het Fransche Wetboek, zoowel als door het onze wordt voorgeschreven. «Tout tend ici» zegt een Engelsch regtsgeleerde [2]) «à dérouter le jury, à jeter du trouble dans son esprit, et à obtenir son verdict sans le secours de la preuve. Dans un acte d'accusation semblable, les déclarations passionnées d'un témoin, entendu d'une manière superficielle, sont présentées comme véridiques; le ministère public y suppose, avec le secours de l'imagination, de quelle manière le crime pouvait être commis, et s'arrête à cette

---

[1]) Bij Chauffard lezen wij: „de cette femme". Het was bij gelegenheid dat de befaamde zaak van madame Laffarge in Engeland ter sprake kwam. Wij hebben de woorden echter algemeen gesteld teruggegeven.

[2]) Chauffard, pag. 274.

supposition, comme si elle était démontrée. Le caractère de l'accusé y est peint de manière à faire admettre la vraisemblance de son crime». In Engeland, Schotland en Amerika is het juist het tegenovergestelde, zooals men uit deze woorden zal opmerken: «cet acte doit contenir un énoncé simple, clair et précis des faits et circonstances servant de base à l'accusation, sans qu'il s'y mêle aucune supposition, aucune appréciation particulière de l'organe de l'accusation. Il a uniquement pour but de faire connaître clairement à l'accusé le crime qui lui est imputé, et partant aux jurés l'objet de l'accusation, ainsi que les points sur lesquels leur attention doit se porter, au moment où ils auront à se prononcer sur la question de culpabilité». Al deze aangehaalde bezwaren kunnen dus in die akten niet voorkomen. Men zal er zelfs geene vroegere veroordeeling in mogen aanhalen, omdat die slechts op de straf invloed kan hebben, niet op de onbevangen waardering van het aanhangige feit.

Iets anders wat men vroeger met groote naauwkeurigheid toepaste, doch later als overbodig verwierp wordt gevonden bij Bexon [1]) en bestaat in het met Latijnsche termen en volgens vaste for-

---

[1]) Développement T. I p. 454/5.

mulen aanduiden van het booze opzet. Het is iets dat sedert als onnoodig afgeschaft is, omdat men eens het booze opzet vermeld hebbende, het niet ten tweeden male behoeft te doen. Zoo vinden wij o. a. «proditorie et contra ligeantiae suae debitum» «murderavit s. murdravit» «ravished, rapuit» en dergelijke uitdrukkingen, die tot de duidelijkheid niets zullen afdoen, omdat een beklaagde en ook het grootste aantal leden eener jury eerder zijne moedertaal dan latijn verstaan zal.

Wij zien echter in het *indictment* behalve de hier en daar nog al te angstvallige naauwkeurigheid, het van ouds als wezenlijk nuttig en vereischte behouden: duidelijkheid in de opgave van personen en feiten, met het booze opzet vervat in de woorden «feloniously, wilfully and of his malice aforethought». Een *indictment* bestaat uit drie deelen:

a. De aanhef luidt als volgt: [1]) «Middlesex to wit: The jurors of our lady the Queen upon their oath present, that J. S. late of the parish of R. in the country of M. labourer, not having the fear of God before his eyes, but being moved and seduced by the instigation of the devil [2]), on the third day of

---

[1]) Archbold pag. 18.

[2]) In het hierna gemeld opstel van The Law magazine sloeg men (pag. 69) voor, den Duivel maar weg te laten.

August, in the fourth year of the reign of our sovereign lady Victoria, with force and arms, at the parish aforesaid, in the country aforesaid, in and upon one J. N. in the peace of God and our said lady the Queen then and there being, feloniously, wilfully», enz.

Inderdaad onze aanhef: «de procureur-generaal bij het Hof..... geeft te kennen», is vrij wat eenvoudiger, en daarom beter.

b. De beschrijving van het feit met al de omstandigheden, en

c. Het slot, *(conclusion, résumé)*, als volgt:

«do say, that the said J. S. the said J. N. in manner and form aforesaid, feloniously, wilfully, and of his malice aforethought, did kill and murder; against the peace of our lady the Queen, her crown and dignity».

Aan het slot wordt dus het misdrijf met het booze opzet herhaald. Bij de beschrijving van het feit zullen, behalve alle verzwarende of verligtende omstandigheden de naam, voornaam, ouderdom, woonplaats en beroep van den misdadiger vermeld moeten worden. Bij het *indictment* zal men van niet meer dan één misdrijf kunnen betichten, ook zullen daarbij niet meerdere personen mogen aangeklaagd worden, behalve wanneer zij

medepligtig zijn. Eene misdaad kan strafbaar zijn in 't algemeen volgens de wet, en dan is het slot, zooals wij reeds aanhaalden: «against the peace of our lady the Queen her crown and dignity». Maar eene misdaad kan ook strafbaar zijn volgens een bepaald statuut, en dan is het slot: «against the form of the statute in such case made and provided». enz.

Bij onvolledigheid en gebrekkigheid van een *indictment*, zoodanig dat men er den beklaagde niet op veroordeelen kan, zal men het indictment vernietigen. Eene al te schroomvallige naauwkeurigheid deed soms een *indictment* om nietige redenen ongeldig verklaren, doch dit is als eene uitzondering te beschouwen: men verkrijgt de nietigverklaring door een verzoek aan de jury, voor welke het is opgemaakt.

Het *indictment* dient vooreerst tot gids voor de jury, en tevens om in elk geval op eene gemotiveerde beschuldiging te steunen, iets waarvan het nut onmiskenbaar is. Vraagt men wat een *indictment* eigenlijk is, het antwoord wordt gevonden bij Archbold: «An indictment is a written accusation of one or more persons of a crime, preferred to, and presented upon oath by a grand jury».

Belangrijk is hier vooral de latere wet, nl. die

van 1852 [1]) in Engeland op de akten van beschuldiging gemaakt. Zij bestaat uit vier deelen en wij geven hier den korten inhoud terug [2]) om aan te toonen hoe practisch de zaak in Engeland behandeld wordt.

Het opmaken der akte van beschuldiging wordt als eene zaak van groot gewigt beschouwd: daardoor worden de debatten geregeld, en er mag gedurende het verhoor niets anders aan den beklaagde worden te laste gelegd, dan reeds door de akte vermeld wordt, omdat zulks de verdediging bemoeijelijken zou. Het eenige waar het in Engeland en Amerika op aankomt, is dat de jury beslisse of de beklaagde het feit bedreven heeft dat in de akte wordt omschreven. Op de qualificatie van dit misdadige feit zal bijzonder gelet worden, omdat hiervan het al of niet schuldige, of de meerdere of mindere mate van schuld zal afhangen, en dus ook de uitspraak der jury.

De oude formules, waar de vorige akten van overvloeiden, worden bij deze wet als onbruikbaar verworpen; het is voldoende in de akte een getrouw en duide-

---

[1]) Law Magazine Ao. 1852 pag. 66. Vol. XVI. Forms of indictments under Lord *Campbell's* Act. 14 en 15 Vict. c. 100.

[2]) Volgens Mittermaier en Chauffard, p. 289 volgg.

lijk verslag van het feit, zooals het zich toedroeg, te geven, met alle ter zake werkelijk dienende omstandigheden. «Il doit y être fait mention des caractères et éléments constitutifs du crime au point de vue légal, en même temps que de toutes les circonstances matérielles de l'acte incriminé». Tijd en plaats moeten zoo algemeen mogelijk in de akte van beschuldiging vermeld worden, omdat het vaak moeijelijk is te veel in bijzonderheden tredende in alles aan de waarheid gelijk te blijven, en men zich dan ligt verkeerde voorstellingen zoude maken.[1]) Men ziet terstond hierbij in de waarheid der woorden van Chauffard: «Il est facile de voir que, par ce moyen, la délibération des jurés se trouve singulièrement facilitée, tout autant qu'ils peuvent plus aisément se mettre d'accord»; te meer wanneer men bedenkt dat de jury slechts de regter van het feit is, en niet van de straf die er op volgen moet.

In geval van hoogverraad zal de akte van beschuldiging met bijzondere zorg moeten worden opgemaakt; omdat het in dit geval een eerste vereischte is den beschuldigde zijne verdediging

---

[1]) Zie hierover Complete report of the trial of Dr. Pritchard, Edinburgh 1865 pag. 3. Chauffard p. 291.

zoo gemakkelijk mogelijk te maken, moet men alle omstandigheden naauwkeurig vermelden, en b. v. als er eene zamenzwering bestond, het doel daarvan, zoo bepaald mogelijk aangeven, en dergelijke.

Het is in Engeland geoorloofd, wanneer er verscheidene zamenloopende misdrijven mits gelijktijdige bestaan, ze in een en dezelfde akte als zamenhangend te vereenigen. [1]) In dit geval zal het *indictment* in verschillende deelen gesplitst moeten worden. Zoo mag men ook *alternatief* beschuldigen (Times, 13 Febr. 1852). Insgelijks mag men iemand aanwijzen als hoofddader, mededader of begunstiger. Men mag ook verscheidene personen in ééne akte aanklagen, behalve als het belang dier personen zelve het tegenovergestelde vereischen mogt; eveneens als men één individu van verschillende misdrijven mag beschuldigen. Men zal echter in het laatste geval elke zaak afzonderlijk behandelen.

---

[1]) Wetb. v. Strafvord. Art. 129, 130, 165.

V.

De Fransch-Nederlandsche criminele regtspleging van 1811—1838.

Zoovele eeuwen moesten er verloopen, de ergerlijkste wetten moesten in Frankrijk afgekondigd en weer herroepen of afgeschaft worden, vreemde overheersching ons onze nationaliteit ontnemen, en uitheemsche wetten opleggen, vóór men het eenvoudige en gewenschte systeem van accusatorische regtspleging en de Romeinsche libelli accusationis gewijzigd terug zag. In 1811 werd de Code d'instruction criminelle hier te lande ingevoerd, die tegelijk met de daarin omstandig geregelde jury tot ons kwam. Duidelijk en volledig is de bepaling van art. 241: «Dans tous les cas, où le prévenu sera renvoyé à la cour d'assises, le

procureur général [1]) sera tenu de rédiger un acte d'accusation. — L'acte d'accusation exposera: 1 La nature du délit qui forme la base de l'accusation, 2 le fait et toutes les circonstances qui peuvent aggraver ou diminuer la peine; le prévenu y sera dénommé et clairement désigné. L'acte d'accusation sera terminé par le résumé suivant: En conséquence N. est accusé d'avoir commis tel meurtre, tel vol ou tel autre crime avec telle et telle circonstance».

Vraagt men naar de juridieke beteekenis dezer akte, het antwoord is te vinden bij Bourguignon [2]) en dient tot een sterk bewijs dat deze akte in den grond der zaak hetzelfde is als de genoemde libellus van de Romeinen: «L'acte d'accusation, suivant la loi d'instruction du 29 Sept. 1791» (de schrijver klimt dus reeds iets vroeger op dan den code van 1808, in 1810 ingevoerd,) «n'est autre chose qu'un exposé exact mais précis, dans lequel on énonce que tel jour, à telle heure et à tel endroit, il a été commis un délit de telle et telle nature; que telle personne est l'auteur de ce délit, ou soupçonnée

---

[1]) De wet van 1791 en de Code van 3 brumaire an 4 droegen de redactie dezer akte aan den directeur der jury op; terwijl de wet van 7 pluviose an 9 er den „magistrat de sûreté" mede belastte.

[2]) Manuel d'instruction criminelle Tom. I. p. 251.

de l'avoir commis. Cet acte doit contenir toutes les circonstances qui ont précédé, accompagné et suivi le délit: en un mot présenter dans toute leur étendue les faits qui ont rapport au délit: de sorte que le lieu, le jour, l'heure, les personnes et le délit soient désignés le plus clairement possible. L'acte d'accusation n'est sujet d'ailleurs à aucune autre forme».

Even als te Rome de misdadige wil (dolus malus) als vereischte tot het toerekenen van eene misdaad, het voornaamste was waarop men bij het vervaardigen van een libellus te letten had, en geen aanklagt voor wettig gehouden werd, als de beschuldiger niet aantoonde dat er opzet, een bepaalde drijfveer der handeling die hij bekend maakte, bestaan had, evenzoo moest ook in Frankrijk, waar vooral de C. P. van 1791 bij een tal misdrijven voor de strafbaarheid den boozen wil en de bepaalde drijfveer zorgvuldig formuleerde, in deze akte het opzet in de eerste plaats vermeld worden. [1])

---

[1]) Als voorbeeld dienen o. a. deze artikelen:

„Quiconque sera convaincu d'avoir, *méchamment et à dessein de nuire à autrui*, commis le crime de faux, sera puni ainsi qu'il suit". C. P. de 1791, 2e Part. tit. 2. sect. 2 art. 42.

„Quiconque sera convaincu d'avoir *volontairement, par malice ou vengeance* et *à dessein de nuire*, détruit ou renversé, par quelque

Scipion Bexon [1]) schreef reeds: «Mais ce qui est le plus essentiel, c'est l'énonciation du fait avec clarté et précision, en employant même pour définir certains crimes des termes que la loi leur a tellement appropriés, pour en rendre l'idée précise, que nulle autre expression équivalente, quelque synonyme elle pût paraître, ne pourrait les remplacer, sinon l'acte d'accusation est nul.

Par exemple, dans la trahison, il faut exprimer pour en rendre le fait, qu'elle a été commise traîtreusement et contre la fidélité jurée — treasonably and against his allegiance — proditorie et contra ligeantiae suae debitum.

Dans les actes d'accusation pour meurtre, il est nécessaire d'articuler que le prévenu a tué meurtrièrement, et non tué simplement et mis à mort un tel. —

C'est par ces moyens que les actes d'accusation présentent des idées claires sur le fait et sur l'intention qui a pu l'accompagner».

Zonder boos opzet toch is geen misdaad denkbaar;

---

moyen violent que ce soit, des bâtiments, maisons etc., sera puni de la peine de six années de fers". C. P. de 1791 pag. 2 tit. 2. sect. 2. art. 35.

[1]) Développement de la théorie des lois criminelles. Paris, Nivôse an X.

wil men dus beschuldigen dan zal men in de eerste plaats, het bestaan van den wil om te misdoen moeten aanduiden. Als voorbeeld kan de navolgende mededeeling van Bexon dienen: Twee knapen hadden elkander zoodanig mishandeld, dat een hunner, dertien jaren oud, zijn makker had dood geslagen. De groote jury in Engeland besliste dat hier geen dolus aanwezig was en gaf verder geen gevolg aan de aanklagt.

«Ainsi» lezen wij bij Bourguignon, «au lieu de dire en conséquence, tel est accusé d'avoir commis un assassinat sur la personne de N. il faudra expliquer les circonstances qui caractérisent ce crime résultant de l'instruction; en conséquence, tel est accusé d'avoir commis *volontairement* et de *guet apens*, porté des coups avec armes à un tel, qui ont causé sa mort avant les 40 jours». etc.

Uit de aangehaalde woorden van Scipion Bexon zal men opgemerkt hebben, dat het juist qualificeren van het misdadige feit van ouds in Engeland een eerste vereischte is, en aldus in Frankrijk is overgenomen. Het is naar aanleiding van die woorden dat ook een paar zinsneden uit het werk van Mr. J. A. Weiland [1]) hier niet overbodig

---

[1]) Bijdragen tot de wetenschap der strafregtspl., Delft 1826. p. 101.

zullen zijn: «In Engeland is het de pligt van een ieder die het bewijs voert, tegelijk bij het gebruik van eenig bewijsmiddel, punt voor punt de daadzaak, of de met de daad in betrekking staande omstandigheid aan te wijzen, die door hetzelve moet bewezen worden; en indien zulks wordt verzuimd, of wanneer het twijfelachtig is tot welke stelling of daadzaak het middel van bewijs moet dienen, zoo behoort het tot de pligt des voorzittenden regters, om door doelmatige vragen dit gebrek voor te komen».

Behalve de vermelding van het opzet zal de akte van beschuldiging naauwkeurig het misdrijf met alle bijkomende omstandigheden, hetzij die tot verzwaring, hetzij tot verligting aanleiding geven, beschrijven; den naam van den dader of van hem en zijne medepligtigen aangeven, en ten slotte de gevolgtrekking inhouden dat genoemde persoon, hetzij alleen, hetzij met zijne medepligtigen, beschuldigd wordt van de opgenoemde misdaad. Wanneer wij dit alles met de Romeinsche libelli vergelijken, vinden wij in den aard der zaak geen onderscheid, en dat eene dusdanige manier van procederen, al was die dan ook door vreemde overheersching bij ons tot stand gekomen, oneindig beter was dan

de vroegere, zal wel niemand betwijfelen. [1])

Dat men nogtans in Frankrijk deze akte van beschuldiging wel eens misbruikt heeft, door op in zich zelve onbeteekenende feiten het bestaan te gronden van misdrijven die in werkelijkheid niet aanwezig waren, blijkt o.a. uit de verwijten van Feuerbach [2]) en wel uit deze woorden: «Die gewöhnlich sehr detaillirte Anklagsacte wird in Gegenwart aller Zeugen verlesen worauf sich diese wieder in ihr Zimmer zurückziehen, um alsdann einzeln vorgerufen zu werden. Eine, in vieler Hinsicht, besonders aber auch darum höchst gefährliche Einrichtung, weil dadurch allzuviel den Zeugen im Voraus in die Seele und in den Mund gelegt wird. Das Verlesen der Anklagsacte dauerte in diesem Hochverrathsprocesse von Nachmittags 1—5 Uhr und suggerirte den Zeugen die speciellesten Umstände. Wer zum Informationsprotocoll gelogen hatte, durfte nur aufmerksam zuhören, um in der Anklagsacte sein Zeugnisz wieder herauszufinden und dadurch gegen die Gefahr von Widersprüchen zwischen seinen öffentlich-, mündlichen und seinen geheimen

---

[1]) Zie hierbij het tijdschrift *de Weegschaal* (Rotterdam 1819) bl. 392 volgg.

[2]) Offentl. und Mündlichkeit der Gerechtigkeitspflege, Giessen 1825. II pag. 389.

schriftlichen Aussagen sich im Vorans gehörig zu sichern».

Het is toch boven allen twijfel verheven dat men een bepaald misdrijf aan de Justitie ontdekkende, niet in gevaar zal komen bij het getuigenverhoor iets anders te zeggen dan bij de aanklagt, omdat men zich tot het opnoemen van dezelfde feiten bepalen zal. Wanneer echter uit het opgeven van eenige onbeteekenende en dikwerf onzamenhangende feiten tot het bestaan van een misdrijf moet geconcludeerd worden, zoo als in Frankrijk menigmaal geschied is, zal men alligt iets anders getuigen dan men vroeger, gedurende de instructie, gezegd heeft, omdat die feiten meestentijds onbelangrijk en onzeker wat de bedoeling van den dader aangaat, zullen wezen. Men heeft dan, zooals Feuerbach zegt, slechts goed toe te luisteren bij het lezen der akte van beschuldiging en de would-be aanklagt zal den schijn van waarheid niet missen.

Maar nog sterker zal men van het soms plaats gehad hebbende misbruik der akte van beschuldiging overtuigd worden, bij het lezen der woorden van Guizot [1]) «Dans le procès qui vient d'avoir lieu au sujet des troubles du mois de juin, l'acte d'ac-

---

[1]) Des conspirations et de la justice politique, Ch. IV.

cusation dressé par M. le procureur-général a été divisé en deux parties, la première sous le titre de faits généraux, la seconde sous celui de faits particuliers aux accusés. La procédure a été conduite, et les témoignages rendus, du côté des accusés eux-mêmes comme du ministère public, dans le système de l'acte d'accusation». Deze onderscheiding nu, zegt Guizot, komt uit den aard der zaak het meest voor bij politieke misdrijven, omdat men daar niet zoo juist bepalen kan waaruit de misdaad die men bedoelt, bestaan heeft: «Le crime, conspiration ou autre, ne s'était point résumé en un fait complet et certain, les éléments en sont, pour ainsi dire, épars; ils résident dans une multitude de circonstances, plus ou moins indifférentes par elles mêmes, visites, réunions, paroles, lettres obscures, etc. où le pouvoir qui poursuit est obligé d'aller les chercher».

Het is duidelijk dat de naauwkeurige opgave van het feit of de feiten met deze onderscheiding niet kan gepaard gaan, en zoo heeft men dan ook ter vermijding van die bezwaren, van de moeijelijkheid in het preciseren der kenteekenen van een complot tegen de veiligheid van den Staat, in 1834 onder Louis Philippe bij de wet van 24 Mei, de zaak vereenvoudigd, en de duidelijke aantijging van

gemakkelijk te bewijzen feiten bij oploopen, zamenrotting, oproer, enz. gevorderd. Helder vinden wij dit verband van de feiten en van den misdadigen wil door de wet gevorderd, aangetoond bij Chauveau [1]) «La législation caractérise l'attentat par le but auquel il veut atteindre, destruction ou changement de gouvernement, excitation à la révolte contre l'autorité royale, ou à la guerre civile, etc. C'est dans les limites de cette définition légale que les accusations relatives doivent être ramenées. Les actes les plus flagrants d'insurrection sont impunis s'ils ne contiennent pas un attentat; descendre en armes dans les rues et sur les places publiques au milieu d'un mouvement insurrectionnel, s'y retrancher et se préparer à soutenir un siège contre la force publique, ce n'est rien encore si l'accusation ne prouve pas que cette prise d'armes et ces retranchements étaient l'exécution ou la tentative d'un attentat».

«Un principe incontestable», merkte de schrandere Odilon Barrot [2]) aan, «c'est qu'il n'y a de crime dans notre législation que quand le fait matériel est uni à une intention criminelle; que tout crime

---

[1]) Théorie du Code Pénal Tom. I Brux. 1837. Chap. XVII § 3.
[2]) Pag. 280.

se compose de deux éléments, la matérialité des faits et l'intention criminelle».

Hoe menigvuldig ook de pogingen mogen geweest zijn die er bij ons tusschen de jaren 1813 en 1838 zijn in het werk gesteld om een nieuw Wetboek van Strafregt tegelijk met dat van Strafvordering tot stand te brengen, geene daarvan werd met goed gevolg bekroond, en wij hebben den Code d'instruction criminelle, evenals de andere Fransche Wetboeken, gedurende 27 jaren behouden. Het eenige wat uit dien tijd beteekenis en gewigt heeft, is het besluit van 11 December 1813, waarbij de jury afgeschaft, doch overigens het accusatorisch proces gehandhaafd werd. Wij mogen deze instelling echter niet voorbijgaan, zonder er, alvorens onze akten van beschuldiging te bespreken, het een en ander in korte trekken van mede te deelen.

«La procédure par jurés» zegt J. M. le Graverend [1]) «fut établie en France par la loi du 16—29 Septembre 1791. Cet établissement qui changeait entièrement l'organisation judiciaire, fut précédé de longues discussions. On proposait d'appliquer

---

[1]) Traité de la législ. criminelle Brux. 1832 Ed. III Tome III Ch. II Sect. I.

ce mode de procéder aux affaires civiles, comme aux affaires criminelles; on proposait de donner aux jurés le pouvoir de prononcer sur les questions de droit et de fait, et sur l'application des peines. Enfin on se détermina à laisser aux juges la décision des affaires civiles, et on établit seulement les jurés pour la décision des affaires criminelles, en leur soumettant le fait et la culpabilité de l'accusé, et en laissant à des juges le soin d'appliquer la peine.

On voulut alors que l'admission de l'accusation fut prononcée par un jury, comme la déclaration même de culpabilité. On établit donc un jury d'accusation, et un jury de jugement, comne chez les Anglais, dont le système judiciaire servait, jusqu'à un certain point, de modèle; mais à la différence de ce qui se pratique chez eux, où le jury de jugement se compose d'un moindre nombre de personnes que le jury d'accusation (le grand jury cf. Blackstone), le jury d'accusation en France fut moins nombreux que le jury de jugement».

Bij Feuerbach [1]) vinden wij eene vertaling van de woorden van den Engelschman Phillips, om te betoogen dat het systeem eener jury,

---

[1]) Betrachtungen über die Offentl. und Mündlichkeit der Gerechtigkeitspflege — IIer Th. p. 435.

zooals dat in Engeland in gebruik is, een bij uitnemendheid geschikt middel is om onschuldigen voor het ondergaan van straf te bewaren. «Les grands-jurys», lezen wij daar «préservent les personnes innocentes d'être soumises à un procès ignominieux, et les mettent à l'abri des caprices des juges. — Si les décisions du tribunal révolutionnaire de France eussent été précédées d'actes d'accusation portés devant un grand-jury, au lieu de l'être seulement par l'information de l'accusateur public, sur soixante personnes qui étaient envoyées à l'échafaud, pas une seule peut-être n'eût été mise en jugement. Comme les grands-jurys sont les gardiens légitimes du peuple anglais contre les persécutions, il est évident que les procédures criminelles, faites par quelque voie que ce soit, si ce n'est par l'intermédiaire d'un grand-jury, sont contraires à l'esprit de notre constitution».

Een nadere bevestiging hiervan lezen wij in de woorden van Mr. J. A. Weiland [1]): «Daarom worden ook de bewijsmiddelen der beschuldiging, vóór dat men van dezelve voor de kleine jury gebruik mag maken, eerst door de groote jury onderzocht, en door deze wordt alle onverdedigbaar, weifelend, en slechts

---

[1]) Bijdragen tot de wetenschap der strafregtspleging. 1826. p. 95.

vermoeden en waarschijnlijkheid opleverend bewijs, aan den drempel van het geregt afgewezen, en alleen dat bewijs toegelaten, hetwelk of onmiddelijk de daad zelf, of zulke, met de daad in naauw verband staande omstandigheden betreft, die, volgens de overtuiging der over de aanklagt uitspraak doende gezworenen, door derzelver bondigheid als volledig bewijs genoegzaam zijn».

Ten slotte halen wij, insgelijks uit het werk van Mr. Weiland [1]) eene stelling aan van den reeds genoemden voorstander der jury Phillips: «Un grand jury doit être pleinement convaincu de la vérité de tout ce qui est allégué dans une plainte avant de la déclarer bien fondée. Il ne doit se laisser influencer ni par des probabilités, ni par des possibilités éloignées».

Al spoedig zou men, na het vernemen van deze zinsneden, geneigd zijn de instelling der jury als eene boven alles nuttige te beschouwen; wij mogen echter niet uit het oog verliezen dat ook deze instelling haar eigenaardig nadeel met zich brengt. Wij willen hier verwijzen naar de verwarring van het feitelijk met het regtspunt, die juist uit deze instelling al ligt ontstaat, en door Mr.

---

[1]) Pag. 139.

A. C. Cosman [1]) zoo duidelijk is in het licht gesteld. De schrijver begint met op te merken dat in een Wetboek, waarbij de uitspraak over de schuld of onschuld van eenen aangeklaagde aan gezworenen is opgedragen, het feitelijk punt met de meeste naauwkeurigheid van het regtspunt afgescheiden moest worden. Hij doet opmerken dat gezworenen in den regel geen juristen zijn, die dus niet over het regtspunt maar wel over het feitelijk element mogen oordeelen, hetgeen vaak niet geschiedt. «En echter» gaat hij voort, «is de Fransche lijfstraffelijke regtspleging zoodanig ingerigt, dat de jury bijna altijd tegelijk met het feitelijk punt ook het regtspunt moet beslissen, hoezeer het ontwijfelbaar de bedoeling van den wetgever was, het laatste uitsluitend aan de beoordeeling van het Hof van Assises over te laten». — Een beklaagde wordt door de Raadkamer der Regtbank naar de kamer van beschuldiging van het Hof verwezen, en als er genoegzame bezwaren bestaan in staat van beschuldiging gesteld door een arrest, en ten gevolge van dit arrest maakt de procureur-

---

[1]) Mr. A. C. Cosman, over de verwarring van het feitelijk en het regtspunt, Bijdr. tot Regtsgel. en Wetgev., 6e deel Ao. 1831 en 1832.

generaal de akte van beschuldiging op volgens art. 241 Code d'instr. crim. met het résumé aan het slot, zooals wij dit in genoemd artikel lezen kunnen. Naar dit resume nu wordt de vraag geregeld die de voorzitter van het Hof aan de jury ter beantwoording voorstelt. Is de aangeklaagde schuldig aan alles wat in het resume der acte van beschuldiging wordt vermeld? zal men aan de jury vragen volgens art. 337, en hierop zal deze antwoorden. Maar juist door hierop een antwoord na ingesteld onderzoek te geven beslist de jury over beide punten tegelijk, want zij zegt tevens of het genoemde feit een diefstal, manslag, of wat ook, daarstelt of niet.

«Hierdoor», zoo vervolgt Mr. Cosman, «zal de verdediger dikwijls genoodzaakt zijn het regtspunt reeds voor de jury te bepleiten, opdat deze niet door eene voorbarige uitspraak het Hof dwinge, tegen de letter en den geest der wet eenen beschuldigde tot eene straf te veroordeelen, welke hij niet verdiende». — Wij zullen de in zijn betoog aangehaalde voorbeelden overnemen.

«Voor het Hof van Assises alhier, (te Amsterdam in 1831) verscheen de Directeur eener zoogenaamde ziekenbus, beschuldigd van diefstal door middel van valsche sleutels gepleegd; hij had uit de kist,

waarin de kas van het genootschap werd bewaard, eene vrij aanzienlijke som weggenomen. Daar er nu aan de genoemde kist drie sloten waren, terwijl de beschuldigde, als directeur, den sleutel van slechts een derzelve in zijn bezit had, zoo maakte de akte van beschuldiging hieruit op, dat de beschuldigde de twee andere sloten door middel van valsche sleutels had geopend. Het bleek echter uit de verklaringen der getuigen, dat men den beschuldigde bij verscheidene gelegenheden ook de sleutels van het tweede en derde slot had ter hand gesteld. Hierdoor verviel niet alleen de qualificatie der valsche sleutels, maar verkreeg ook het delict zelf eenen geheel anderen naam en aard. De directeur maakte zich nu alleen schuldig aan misbruik van vertrouwen, gelijk het Hof dit dan ook heeft begrepen. Indien nu deze zaak voor gezworenen ware behandeld geworden, dan had de verdediger reeds voor deze regters van het feitelijk punt het regtspunt moeten ontwikkelen; dan had hij hun moeten aantoonen, dat diefstal alleen gepleegd wordt omtrent goederen, die in eens anders bezit zijn, en dan hadden de gezworenen het regtspunt beslist, waartoe zij eigenlijk niet bevoegd zijn».

«Op den 20sten Januarij 1830 stond voor het Hof van Assises dezer Provinciën zekere Leon. Meijer

te regt, beschuldigd van valschheid in onderhandsche geschriften, door het valschelijk namaken van geschriften en naamteekeningen, alsmede van het gebruik maken van deze alzoo valsche onderhandsche geschriften, wetende dat dezelve valsch waren.

De openbare aanklager beweerde dat de beschuldigde eenige getuigschriften van goed gedrag had opgemaakt en met een valschen naam onderteekend. Het viel echter den verdediger niet moeielijk te betoogen dat hier geene crimineel strafbare valschheid gepleegd was. Dit is het natuurlijke, het onmiddelijke gevolg van art. 161 C. P., waarbij hij, die een valsch getuigschrift van goed gedrag onder den naam van eenen *openbaren ambtenaar* vervaardigt, slechts met eene correctionele gevangenisstraf van zes maanden tot twee jaren wordt gestraft. Voor gezworenen pleitende had de verdediger hun dit regtspunt moeten voordragen; want anders zouden zij, eenmaal overtuigd zijnde, dat de beschuldigde de valsche getuigschriften had gemaakt, niet geaarzeld hebben hem schuldig te verklaren aan valschheid in onderhandsche geschriften en alsdan ware het Hof genoodzaakt geweest den beschuldigde tot eene onteerende straf te veroordeelen, hoezeer hij zich alleen aan een zoodanig feit had schuldig gemaakt, hetwelk door geene

strafwet verboden was. Doch zelfs dan, wanneer de gezworenen, de voordragt van den verdediger gehoord hebbende, den beschuldigde *niet schuldig* verklaarden aan valschheid in onderhandsche geschriften, zoude deze uitspraak, waardoor het regtspunt beslist wordt, strijdig zijn met de bevoegdheid en het doel der zending van eene jury». [1])

---

[1]) Vgl. hierbij den strijd tusschen den Hoogl. Modderman en Mr. A. F. Jongstra over wettelijke bewijsregelen.

VI.

De akten van beschuldiging van art. 143 en 144 Wb. v. Stfv.

«In het geval waarin het Hof de teregtstelling van den beklaagde overeenkomstig den vijfden titel van dit Wetboek zal hebben bevolen, zal de procureur-generaal verpligt zijn binnen den kortst mogelijken tijd eene akte van beschuldiging op te maken» lezen wij in art. 143 Wb. van Strafv. De eerste vraag die zich hierbij voordoet is: wat is deze akte eigenlijk, en wat moet zij bevatten? Buiten twijfel heeft deze akte hetzelfde doel als de libellus accusatorius van de Romeinen, nl. zij moet den regter eene duidelijke voorstelling van de misdaad met alle bijkomende omstandigheden geven, en den naam van den dader, of van hem en zijne medepligtigen kenbaar maken. «Met alle de omstandigheden» zegt het artikel duidelijk. Dat deze uitdrukking tot velerlei opvatting kan aanleiding

geven zullen wij al aanstonds bemerken. Het ontwerp-reglement op de Strafvordering voor de West-Indische Koloniën, zegt in art. 122: De akte van beschuldiging moet inhouden (sub n°. 2): «eene duidelijke en geregelde voordragt van al hetgeen de instructie heeft doen kennen betrekkelijk het feit of de feiten aan den beklaagde te laste gelegd», hetgeen duidelijker mag genoemd worden dan hetgeen in art. 144 sub n°. 2 in ons Wetb. v. Strafv. te lezen staat. Dat men deze woorden uit ons Wetboek alleen op verzwarende omstandigheden zou moeten toepassen, zou eene dwaling zijn: «naar deze bedoelingen des Franschen wetgevers», zegt Mr. de Bosch Kemper [1]), «welke, blijkens de gehouden beraadslagingen, ook door den Nederlandschen zijn aangenomen, behoort de akte van beschuldiging een onpartijdig overzigt der instructie te behelzen» (zooals ook het Indische ontwerp zegt): «zoowel de bezwaren van schuld, als de voordeelige omstandigheden behooren in dezelve vermeld te worden».

Daarom zegt ook Rauter [2]) «L'acte d'accusation ne doit pas avoir exclusivement pour but de pré-

---

[1]) Wetb. v. Strafv. ontwikkeld. Dl. II p. 315.

[2]) Cours de droit criminel, II § 772.

senter les charges; il doit être un acte de magistrature judiciaire, fait dans le but de procurer l'application positive ou négative de la loi pénale». Deze akte zal tevens bij het verhoor dienen, om den president de gewenschte orde in het ondervragen van getuigen en het nader onderzoeken van de te last gelegde feiten, beter te helpen in acht nemen. Mr. de Bosch Kemper maakt er opmerkzaam op, dat men in de akte van beschuldiging slechts daadzaken zal moeten vermeld vinden, en geenszins eene redenering over de bewijskracht daarvan, omdat de regter alleen ten gevolge van gepleegde feiten zal kunnen veroordeelen, en zegt verder: «dat, ofschoon de tegenwoordige akte van beschuldiging veel overeenkomst heeft met den libellus accusatorius van vroeger, het arrest van teregtstelling eigenlijk de aanklagt bevat». *De akte van beschuldiging*, zou men kunnen definieren *de aanklagt van het O. M. bij het Hof; zij is het die een onpartijdig overzigt der instructie moet geven, zoowel aan den regter als aan den beschuldigde*, (de akte toch wordt hem in de gevangenis beteekend, en vóór het verhoor in zijne tegenwoordigheid voorgelezen) *en dient tot inachtneming van de orde bij het verhoor.*

Het is juist dit wat artikel 144 bedoelt al is de

redactie minder gelukkig, en wij kunnen met het oog op de gansche geschiedenis der instelling niets anders aannemen. De verklaringen van getuigen, en veeltijds ook van deskundigen omtrent de misdaad ingewonnen, zullen bij de akte vermeld moeten worden, en aan het slot de «dolus malus», meestal bij ons vervat in de woorden «des bewust». «Van hier», zegt Mr. de Bosch Kemper (ad artic.) «dat de Nederlandsche wetgever in het ligchaam der akte, een duidelijk voorstel van het feit met al de omstandigheden vordert, waardoor hij niets anders dan een overzigt der instructie kan bedoeld hebben, daar het bepaalde feit, hetwelk als misdaad wordt te laste gelegd, in het slot der akte van beschuldiging vermeld behoort te worden». Toch is de schrijver dezer woorden met de bepalingen van dit artikel geenszins ingenomen: ook hij meent dat deze veel naauwkeuriger hadden kunnen en moeten zijn. In zijne voorlezingen over het Wetboek van Strafvordering, aan ervaring en wetenschap getoetst, zegt hij dat dit artikel zeer onjuist uitdrukt hetgeen eene zoodanige akte zal moeten behelzen. Aan het slot is het bovendien onzeker of de wetgever de vermelding van het feit, dan wel van de qualificatie gewild heeft. Bepaaldelijk met het oog op art.

206 was een duidelijk voorschrift van hetgeen de akte van beschuldiging moet inhouden zeer noodig, omdat daarop voornamelijk regt wordt gesproken. «Zoude» gaat de regtsgeleerde voort «aan de bedoeling van de akte van beschuldiging niet beter voldaan worden wanneer werd bevolen dat dezelve moest behelzen eene opgave van al de bijzonderheden, welke bij het onderzoek belangrijk konden geacht worden, met vermelding van de getuigen en de bewijsstukken, waarop men zich tot staving daarvan zoude kunnen beroepen?» Dat deze gedachte aan het Romeinsche Regt reeds niet vreemd was, zal men uit de woorden van den jurisconsult Paulus hebben opgemerkt, welke in deze beschouwing zijn aangehaald. Om slechts een enkel voorbeeld eener akte van beschuldiging uit den nieuwsten tijd aan te halen, die volgens dit gevoelen van Mr. de Bosch Kemper in elk opzigt rigtig zoude opgemaakt zijn, noemen wij die tegen Johannes Graus, van den procureur-generaal bij het Hof te Utrecht. [1]) Deze akte vangt aan met eene naauw-

---

[1]) Zie ook die tegen Jan van der Burg, van het O. M. in Zuid-Holland, ofschoon niet zoo volledig als de zoo even genoemde. Weekbl. v. h. Regt Ao. 1859. Alsmede de zaak van J. C. van Stenis, in de zitting van het Hof van Zuid-Holland van den 6en Junij 1843, Weekbl. v. h. Regt No. 397, waar men zal kunnen

keurige beschrijving van de woning des beschuldigde, iets dat volgens art. 144 wel niet vereischt wordt, maar dat in casu, om een helder inzigt van het werkelijk gebeurde te geven, toch uitnemend geschikt bleek te zijn. Verder zien wij den toestand der vermoorde, gedurende hare laatste dagen, zeer naauwkeurig geschetst, nevens eenige van hare gewoonten opgegeven. En zoo behoeft men deze akte slechts door te lezen om tot in de kleinste bijzonderheden met alles bekend te worden, en tot de overtuiging te komen dat zij aan het begrip eener doeltreffende en juist vervaardigde akte van beschuldiging allezins voldoet. Voorlang had Bourguignon geleerd [1]: «Le but du législateur en prescrivant sa confection, a été seulement la rédaction d'un tableau raccourci des charges de l'instruction et des faits antécédents ou concomitans au crime, au moyen duquel les juges et les jurés puissent avoir dès l'ouverture des débats une idée générale de l'affaire». Dit kan echter zonder eenige volledigheid niet bereikt worden. Carpzovius zegt hiervan, hoewel onder het gezag

---

opmerken dat er in deze zaak insgelijks eene zeer naauwkeurige akte van beschuldiging was opgemaakt door den Advokaat-generaal Mr. Piepers.

[1]) Jurisprudence des Codes T. I. pag. 518.

der inquisitorische regtspleging schrijvende, in zijne quaestio CVI, 23 «ut libellus accusatorius indicia singula ponat, et articulate atque ordine referat, ad evitandam confusionem et obscuritatem, quae alias ex libello accusationis facillime oriri posset». Hetgeen art. 144 sub n°. 2 eischt is dus met betrekking hiertoe niet stellig genoeg. Eindelijk zal de akte worden besloten door de bepaalde vermelding der misdaad, waarvan de aangeklaagde mitsdien wordt beschuldigd, met alle de omstandigheden welke volgens de wet tot verzwaring of verligting van straf aanleiding geven. En hoewel deze bepalingen niet op straffe van nietigheid worden voorgeschreven, zal wel een ieder met het oog op den aard der zaak met Mr. de Bosch Kemper aannemen, dat deze nietigheid uit het niet nakomen van eene dezer vereischten noodwendig zou ontstaan. Hoe toch zou, wanneer men een verkeerden persoon noemde, of een feit te laste legde hetwelk de beschuldigde niet bedreven had, zulk eene akte aan de vereischten voldoen? Duidelijk en practisch is daarom het gezegde van Bonnier [1]) «L'acte d'accusation, qui est la base de la procédure au grand

---

[1]) Traité théorique et pratique des preuves en droit civil et en droit criminel, Paris 1843.

criminel, doit aboutir à des conclusions bien nettes, énumérant chacune des charges qui pèsent sur l'accusé, et les moyens à l'appui de ces charges. Il doit faire ressortir les inductions que l'on peut tirer du fait allégué, puis démontrer comment ce fait lui-même est établi, tandis que trop souvent on procède au hasard, en insistant sur des circonstances insignifiantes, autant que sur celles dont la justification serait décisive».

Deze woorden zullen de strekking der akte van beschuldiging beter doen kennen dan de belagchelijke wijze waarop men in Engeland voorheen het begrip van naauwkeurigheid in die akten heeft doorgedreven. Wij lezen toch bij denzelfden schrijver eenige weinige regels verder: «Il y en eut un (acte d'accusation) d'anulé le 10 août 1824, aux assises de Hereford, parcequ'on s'y était servi des mots assises générales, au lieu de ceux de grandes assises», en deze werd op dien grond vernietigd. Ook de woorden van Jules Anspach pleiten voor het geopperde gevoelen [1]) «Une lacune dans la copie signifiée de l'acte d'accusation n'opère point nullité, si cette copie fait suffisamment connaître le fait et toutes les circonstances qui peuvent aggraver ou diminuer

[1]) De la procédure devant les cours d'assises Brux. Par. 1858.

la peine ainsi que la nature du délit, qui forme la base de l'accusation». [1]) en: «en général, les omissions et fausses qualifications, contenues dans l'acte d'accusation, n'opèrent nullité, que lorsqu'elles se reproduisent dans les questions posées au jury».

Aan het slot der akte zal men deze formule vinden: «..... en wordt N.N. mitsdien beschuldigd van ..... misdaad waartegen voorzien is bij art..... Wetboek van Strafregt», zonder dat het hier wederom noodig is de plaats waar, en den tijd waarop de misdaad bedreven is te vermelden, omdat men dit reeds uit het ligchaam van de akte zelve kan weten.

Evenmin is het noodig bij het résumé der akte van beschuldiging alle feiten en omstandigheden te herhalen en op te geven, welke ten grondslag liggen van het begane misdrijf. Wij vinden dit geschilpunt behandeld in het Weekblad van het Regt, n°. 1717 Ao 1856. [2])

---

[1]) Cass. 3 août 1846 La Haye 4 Juillet 1829.

[2]) Men zie met betrekking tot de qualificatie der feiten aan het slot der akte, de akte van beschuldiging tegen Jan Slotboom in het Weekblad No. 1290 Ao. 1851. Daar was doodslag *op verzoek van het slachtoffer* gequalificeerd: „doodslag met voorbedachten rade en verraderlijk begaan", hetgeen volgens den verdediger des

Daar het juist aangeven en uiteenzetten van de feiten een hoofdpunt der regtspleging uitmaakt, zullen deze in het arrest van teregtstelling en in de akte van beschuldiging op dezelfde wijze gequalificeerd moeten worden, zoodat er tusschen die beide stukken de meest mogelijke overeenkomst ontsta. Iedere criminele procedure toch kan gevoeglijk verdeeld worden in twee afzonderlijke regtsgedingen: 1°. de voorloopige of schriftelijke instructie met het arrest van teregtstelling, en 2°. het openbaar, mondeling verhoor met de akte van beschuldiging, die bij de opening der eerste zitting van het Hof door den griffier wordt voorgelezen. De Lacuisine [1]) zegt hiervan het volgende: «Or, il est aisé déjà de comprendre, par l'ensemble de ces dispositions, que l'arrêt et l'acte d'accusation, exigés dans le double

---

beschuldigde streed met den regel „volenti non fit injuria" doch door den Regter in cassatie als eene volmaakt juiste qualificatie beschouwd is. Zie Weekbl. No. 1326 Ao. 1852. De pleitreden, daar te vinden, zijn, zoowel als de conclusie van het O. M., zeer belangrijk, doch voor ons onderwerp is het voldoende slechts de qualificatie te releveren. — Zie Tit. IX, § 207, Strafgesetzbuch für das Groszherzogthum Baden von Wilh. Thilo, Karlsruhe 1845, waar de „Tödtung eines Einwilligenden" als een delictum sui generis beschouwd en met „Arbeitshaus nicht unter zwei Jahren, oder Zuchthaus bis zu zehn Jahren" gestraft wordt.

[1]) Traité du pouvoir judiciaire dans la direction des débats criminels, Dyon. 1844 p. 158.

but de préciser et qualifier la prévention, et de déterminer la compétence des juges du fond, forment l'un et l'autre un point d'intersection nécessaire entre la procédure morte et la procédure vivante, qui doit succéder à la première. Afin donc que ces deux procédures distinctes ne soient jamais confondues, il faut de toute nécessité que le sort de la première soit irrévocablement fixé avant que la seconde soit entreprise.»

«L'acte d'accusation, d'ailleurs», gaat dezelfde schrijver voort (pag. 161), «n'a comme on sait, pas moins d'importance que l'arrêt de renvoi, dont il est une émanation, puisque c'est à proprement parler, le manifeste du ministère public contre l'accusé. Voilà pourquoi les artt. 241, 242, 313, 314, 337, 341 et 342 le considèrent comme la base fondamentale du débat, de la déclaration du jury et du jugement, et cela est si vrai, qu'ainsi qu'on en a vu des exemples, il peut être, après l'arrêt définitif, l'objet d'une cassation individuelle». Men vergelijke hierbij het verslag van de teregtzittingen van den H. Raad van 10 en 12 Maart en 1 April 1845, Bijbl. Dl. 7 Ao. 1845 pag. 271. De vraag was deze: *behoeft het voorschrift van art.* 211 *Strafv. al.* 2. «Het (arrest) moet wijders inhouden 's Hofs beslissing over de punten bij art. 206 vermeld, mitsgaders, in geval

van veroordeeling, den tekst der wet welke wordt toegepast, en de straf, waartoe de beschuldigde wordt veroordeeld, alles op straffe van nietigheid» *in verband met art.* 206 *Wetb. van Strafv. te worden opgevolgd, zoodat het Hof op straffe van nietigheid beslissen moet naar aanleiding van de akte van beschuldiging, zoo het slot dier akte van beschuldiging afwijkt van het arrest van teregtstelling?* De advokaat-generaal, Mr. Arntzenius, beantwoordde deze vraag ontkennend, en de H. Raad vereenigde zich met zijne conclusie. Toch weten wij uit de jurisprudentie dat de H. Raad in verscheidene gevallen, waarin het arrest van teregtstelling en de akte van beschuldiging andere feiten inhielden, of het eerste vollediger was dan de tweede, zulke akten vernietigde. Anders is het gelegen met de min volledige en zelfs onjuiste voorstelling van enkele omstandigheden in de akte van beschuldiging. De jurisprudentie heeft geleerd dat dit geen aanleiding tot vernietiging dier akte kan geven, mits die vergissing of dat gebrek niet de hoofdzaak gelde. Wij verwijzen hier nogmaals naar de vroeger aangehaalde woorden van Jules Anspach, en het betoog van Mr. de Bosch Kemper, waar aangetoond wordt dat de nietigheid alleen zou volgen uit merkelijke en beslissende fouten of on-

naauwkeurigheden. Al wat in de akte van beschuldiging vervat is, steunt nog op informatiën en verklaringen van onbeëedigde getuigen, en van dit alles zal gedurende het openbaar geding op de teregtzitting nader moeten blijken. Men vergete insgelijks niet dat er nog niets bewezen is op het tijdstip waarop de akte van beschuldiging vervaardigd wordt, en dat de regter eerst na de evengemelde openbare behandeling der zaak, zekerheid zal hebben en dus zal mogen veroordeelen.

Duidelijkheidshalve willen wij een voorbeeld van eene rigtig gestelde akte van beschuldiging uit de formulieren van het werk van Mr. de Bosch-Kemper overnemen :

«De procureur-generaal bij het Hof voor de provincie . . . . . .

«Gezien het arrest van genoemd Hof, waarbij de teregtstelling wordt bevolen van . . . . . oud . . . . jaren, van beroep . . . . . geboren te . . . . . ., wonende te . . . . . ter zake van (het feit zooals in de akte van teregtstelling),

«Gezien de geregterlijke instructie, welke te dezer zake heeft plaats gehad,

«Verklaart dat uit dezelve is gebleken (al de omstandigheden te vermelden, welke uit de instructie

in betrekking tot het feit, wegens hetwelk de teregtstelling is bevolen, gebleken zijn.)

«En wordt . . . . . mitsdien beschuldigd van» . . . . . enz.

Het zou overbodig zijn hier nogmaals het nuttige van zoodanige akten te doen uitkomen, en deze manier van vervolgen in criminele zaken, bij die van vroeger te vergelijken. Toch heeft men, hoewel de inquisitorische procedure onmiskenbaar en op verre na niet zoo goed is als de accusatorische, aan het practisch nut eener akte van beschuldiging wel eens getwijfeld. In de aanmerkingen op het ontwerp van het Wetboek van Strafvordering, van de H.H. Mrs. Uijtwerf Sterling, F. A. van Hall, den Tex en J. van Hall van het jaar 1829 lezen wij op artikel 19 «doch wij twijfelen of inderdaad het stellen van eene akte van beschuldiging doelmatig zij. In het algemeen toch behoort men in het oog te houden, dat de lijfstraffelijke regtspleging, zoowel in het belang van de maatschappij, als van de beklaagden, met al den spoed behoort bestuurd te worden, welken een grondig onderzoek naar schuld of onschuld slechts eenigzins toelaat. En wanneer men dan in aan-

merking neemt dat er reeds een geschreven verslag en requisitoir van den procureur-generaal en een gemotiveerd (?) vonnis van renvooi bestaan, dan gelooven wij dat er van de beschuldiging voorloopig zoo volledig blijkt, dat men alles veiligijk op de mondelinge behandeling ter teregtzitting van het Hof mag laten aankomen».[1]) Verder wijzen de schrijvers op het onderscheid tusschen de instelling der jury en de procedure zooals die bij ons plaats heeft, en toonen aan dat wat voor eene jury noodzakelijk was, bij ons minder doelmatig mag genoemd worden. Later, in het Ontwerp van herziening der Strafvordering onder het ministerie Godefroi, komt iets dergelijks over de akten van beschuldiging voor. [2]) Daar staat het denkbeeld uitgedrukt, dat men óf de akten in *alle* zaken zou moeten behouden, óf geheel verwerpen. Reeds vroeger, lezen wij daar, had de Regering ingezien dat deze instelling slechts bij de jury te huis behoorde, en dat zelfs eene enkele dagvaarding voldoende was. Wat hiervan zij vermeten wij ons niet te beslissen; liever willen wij bij al de reeds bijgebragte gronden nog enkele plaatsen uit geschriften van Cicero

---

[1]) Verg. bl. 168/9, T. IV, van genoemd werk.

[2]) Memorie van Toelichting, Titel VI, de akte van besch. p. 66.

vermelden. Wij doen het om aan te toonen dat een groot deel van hetgeen wij als vereischten eener wèl ingerigte akte van beschuldiging en van de bewijsvoering der schuld door den openbaren aanklager aanwezen, door den Romeinschen jurist reeds als zoodanig aanbevolen werd. (Rhet. ad Herennium Lib. II Cap. 2): «in Causa conjecturali narratio accusatoris suspiciones interjectas et dispersas habere debet, ut nihil actum, nihil dictum, nusquam ventum, aut abitum, nihil denique factum sine causa putetur.» — «Causa est ea quae induxit ad maleficium, commodorum spe, aut incommodorum vitatione; ut cum quaeritur num quod commodum maleficio appetierit» cet. (Cap. IV) «Collatio est, quum accusator id quod adversarium fecisse criminatur, alii nemini, nisi reo, bono fuisse demonstrat; aut alium neminem potuisse perficere, nisi adversarium». — «Tempus ita quaeritur, qua parte anni, qua hora: noctu, an interdiu: qua diei, qua noctis hora factum esse dicatur, et cur eiusmodi temporibus». (Cap. V) «Argumentum est, per quod res coarguitur certioribus argumentis et magis firma suspicione». — «Accusator dicet, si poterit, adversarium, cum ad eum ventum sit, erubuisse, expalluisse, titubasse, inconstanter locutum esse, concidisse, pollicitum esse aliquid; quae signa

conscientiae sunt. Si reus horum nihil fecerit, accusator dicet, eum usque adeo praemeditatum fuisse, quod sibi esset usu venturum, ut confidentissime resistens responderet quae signa confidentiae, non innocentiae sunt». (De Inventione Lib. II Cap. 5.) «Nihil factum esse cuiquam probatur, nisi aliquid, quare factum sit, ostenditur. Ergo accusator, quum aliquid inpulsione factum esse dicet, illum impetum, et quandam commotionem animi, adfectionemque verbis et sententiis amplificare debebit, et ostendere quanta vis amoris sit, quanta animi perturbatio ex iracundia fiat, aut ex aliqua causa earum, qua impulsum aliquem id fecisse dicet». [1])

Het eerste geschilpunt waarop wij bij de beschouwing der akten van beschuldiging te letten hebben, is het geval, waarvan artikel 203 Strafv. melding maakt.

«Indien», lezen wij in dit artikel «bij het onderzoek de afgelegde getuigenissen of andere bewijsmiddelen hadden geloopen over omstandigheden,

---

[1]) Verg. andere wenken aan Cicero ontleend bij Zachariae, die Lehre vom Versuche der Verbrechen, I § 76.

welke niet bij het slot van de akte van beschuldiging waren vermeld, en die volgens de wet tot verzwaring van straf zouden kunnen aanleiding geven, zal de procureur-generaal den beschuldigde daarop opmerkzaam maken, en hem alzoo in de gelegenheid stellen zich deswege uit te laten». — De reden, waarom dit voorschrift gegeven is, ligt voor de hand: geen beschuldigde mag veroordeeld worden, tenzij de regter eerst zijne verdediging gehoord heeft. Zelfs ambtshalve zal den beschuldigde een verdediger gegeven worden, als hij zelf er geen' gekozen heeft, en daar de hier bedoelde omstandigheden tot verzwaring van straf aanleiding zouden kunnen geven, zal het wel boven allen twijfel verheven zijn, dat eene zich zelve gelijk blijvende wetgeving (en dit is toch wel een eerste vereischte voor eene *goede* wetgeving) den beschuldigde in staat moet stellen, zich ook hierop te verdedigen. Hetzelfde voorschrift vinden wij in het reeds aangehaalde Ontwerp-reglement voor de West-Indische koloniën in art. 175, dat aldus luidt: «Indien, bij het onderzoek, de afgelegde getuigenissen of andere bewijsmiddelen omstandigheden aan den dag brengen, die bij het arrest van verwijzing of van teregtstelling niet vermeld zijn, en die volgens het bestaande regt tot verzwaring van straf kunnen aanleiding

geven, moet de procureur-generaal den beklaagde daarop opmerkzaam maken, en hem alzoo in de gelegenheid stellen zich daarover uit te laten. Bij het proces-verbaal der teregtzitting wordt hiervan melding gemaakt, en bij gebreke van het een of ander, mag het Hof op die verzwarende omstandigheden geen acht slaan». Evenals bij ons is dus ook hier deze bepaling op straffe van nietigheid voorgeschreven, en zooals blijkt, geheel in het belang van den beschuldigde.

Een voorbeeld van schending van dit artikel, dat tevens dienen kan om nader aan te toonen dat de bepaling geheel en al strekt ten behoeve der verdediging, is de zaak die voorkomt in het Weekblad van het Regt n°. 442. [1])

Drie personen waren beschuldigd van gewelddadige aanranding tegen de eerbaarheid, door meer dan één persoon gepleegd, hetgeen volgens art. 333 C. P. tot verzwaring van straf aanleiding moet geven. De bijstand van twee dezer personen had dus als verzwarende omstandigheid aan het slot der akte vermeld moeten zijn, en de procureur-generaal had er den beschuldigde opmerkzaam op behooren te maken, hetgeen niet geschied was. [2])

---

[1]) v. d. Honert, strafregt Dl. IX pag. 353—363.

[2]) Het aangehaalde diene alleen tot voorbeeld. In cassatie

Ofschoon art. 203 dus eigenlijk geschreven is in het belang van den beschuldigde, volgt er echter niet alleen uit dat de regter geen acht mag slaan op verzwarende omstandigheden, als die niet bij het slot der akte zijn vermeld, wanneer het O. M. den beschuldigde daarop niet opmerkzaam heeft gemaakt op de bij dit artikel voorgeschreven wijze, zooals wij reeds zeiden, — maar ook dat wanneer het O. M. heeft gemeend later, gedurende den loop der debatten, deze of gene omstandigheid te moeten laten varen, het Hof niettemin geregtigd is ook daarop uitspraak te doen. [1])

Maar, en deze vraag zal zich al ligt voordoen, wat wordt door verzwarende omstandigheden verstaan? Het zijn dezulke, welke volgens de wet tot verhooging van straf aanleiding geven, en alzoo een noodzakelijk bestanddeel der qualificatie uit-

---

toch is beslist, dat het *gezamenlijk* te laste leggen van het misdrijf, zooals dit bij de akte van beschuldiging geschied was, voldoende moest genoemd worden. Zie Regtsgel. Bijbl. van Mrs. den Tex en van Hall, Ao. 1843 pag. 467.

[1]) Vgl. Mr. de Bosch Kemper, Strafv. Dl. II p. 537: „Zoo dikwijls" lezen wij daar, „het O. M. overeenkomstig art. 203, den beschuldigde op eene verzwarende omstandigheid heeft opmerkzaam gemaakt, is het Hof, ook zonder dat het O. M. die omstandigheid in zijn requisitoir opneemt, bevoegd die in het arrest aan te nemen". Cf. art. 380 Strafv. Arr. 9 Maart 1841. Léon. pag. 1327.

maken. Zoo lezen wij in art. 211 Strafv.: «het (vonnis) moet met redenen bekleed zijn en het misdrijf uitdrukken met alle omstandigheden, welke volgens de wet tot verzwaring of verligting van straf aanleiding geven». Deze verzwarende omstandigheden zullen boven alles naauw met het misdrijf zelf vereenigd moeten zijn, en niet van zoodanigen aard dat zij tot een afzonderlijk regtsgeding aanleiding kunnen geven. Zoo vinden wij bij Léon, Regtspraak van den H. Raad, aangeteekend (ad art. sub n°. 8): «de *animus occidendi* is bij eene *verwonding met voorbedachten rade* zeker eene verzwarende omstandigheid», omdat de wil om te dooden natuurlijk de toerekening van het opzet zeer verhoogt; maar wanneer bij die verwonding b.v. brandstichting gekomen was, of eene andere misdaad van die van verwonding evenzeer verschillende, zou men dit niet als eene verzwarende omstandigheid, maar als eene geheel op zich zelf staande en toch zamenloopende misdaad moeten aanmerken. Het aanhalen van deze quaestie van jurisprudentie brengt ons van zelf tot de vraag of men bij een en dezelfde akte van beschuldiging aan verschillende feiten als schuldig kan voorstellen. In het Weekblad van 16 April 1857 n°. 1843 is het verslag te vinden van het volgend geschilpunt, dat bij den

H. Raad was voorgekomen. «Uit het voorschrift van art. 206 Strafv.», lezen wij daar, «dat nl. het Hof over de dáár vermelde punten moet beraadslagen in de *eerste* plaats naar aanleiding van de *akte van beschuldiging*, volgt noodzakelijk, dat waar twee of meer punten van beschuldiging zijn, het Hof niet mag nalaten over één daarvan te beraadslagen, en volgens art. 211 te beslissen». Hier waren bij eene beschuldiging van valschheid, inderdaad twee punten geheel van elkander onderscheiden. Het eerste was: «het als notaris verlijden en onderteekenen eener akte, waarin, strijdig met de waarheid wordt vermeld, dat daarbij genoemde personen zijn verschenen als verkoopers en kooper»; en het tweede: «het in die akte als reden hunner niet-onderteekening opgeven, dat partijen nimmer hebben kunnen schrijven, mede eene onwaarheid ten aanzien van den kooper». De H. Raad heeft de vraag bevestigend beantwoord.

Een belangrijk verschil tusschen ons Regt en het Fransche is ontstaan door de 2e alinea van art. 135 Strafv. «Indien uit de instructie blijkt dat er genoegzame bezwaren tegen den beklaagde bestaan van zich bovendien aan eenig wanbedrijf te hebben schuldig gemaakt, zal het Hof op het requisitoir van

den procureur-generaal. en zelfs ambtshalve, kunnen bevelen dat die zaken gemeenschappelijk en gelijktijdig op de openbare teregtzitting worden behandeld». De criminele Regter in Frankrijk van den correctionelen te eene male onderscheiden, mist zoodanige bevoegdheid; getuige de zaak van de beschuldigde Laffarge van moord en van diefstal correctioneel strafbaar, beticht. Men moet echter wel in acht nemen dat in casu het wanbedrijf geheel op zich zelf moet staan, terwijl dit op politie-overtredingen volstrekt niet toepasselijk is, die voor het kantongeregt afzonderlijk behandeld zullen worden. Ten slotte verwijzen wij vooral hierop, dat deze bepaling eene uitzondering bevat op de beginselen bij de wet omtrent de bevoegdheid der regterlijke collegiën vastgesteld. De bepaling behoort dus beperkt te worden opgevat, zoodat, zonder de uitdrukkelijke voeging door het Hof in Raadkamer uitgesproken, geen grond bestaat om een' beklaagde van zijnen gewonen, bij de wet aangewezen regter af te trekken. [1])

---

[1]) Art. 56 en 67 Wet op de regterl. organisatie.

VII.

De dagvaardingen in correctionele zaken.

Het zal wel geen betoog behoeven dat de dagvaardingen ten correctionele juridisch hetzelfde zijn als de akten van beschuldiging ten criminele. Het is waar dat de eerste in den regel de zaak niet zoo uitvoerig zullen wedergeven als de tweede, en dat men er niet die uitgebreide beschouwingen in zal aantreffen, die de akten van beschuldiging veelal kenmerken, maar men behoeft de wet slechts in te zien om te bemerken dat het doel bij beide is om vooreerst den beklaagde kennis te geven van het misdrijf dat men hem te laste legt, en ten andere, den regter eene duidelijke voorstelling te verschaffen van de feiten die aan zijne beoordeeling onderworpen worden. De dagvaarding zal, volgens art. 223 Strafv. op straffe van nietigheid behelzen eene opgave van het feit; de beklaagde

zal daarin, even als volgens art. 94 met name worden genoemd, of zoo klaar als mogelijk is, worden aangetoond, en zoo ook het feit, waarmede hij belast is, mitsgaders het artikel van de wet, uit krachte van hetwelk dat feit strafbaar is, alles zooals wij dit reeds bij de akte van beschuldiging aantroffen. Het is opmerkelijk dat hier nietigheid zoo uitdrukkelijk wordt bedreigd, terwijl wij die straf bij art. 144 en 143 niet vermeld vinden, hoewel de jurisprudentie die daar toch eveneens zou toepassen. Wij kunnen hier dan ook geene oorzaak voor opgeven, maar moeten alleen aan verzuim van den wetgever doen denken, die naar het schijnt, bij art. 143 en 144 eveneens nietigheid had behooren te bedreigen.

Mr. de Bosch Kemper maakt er (Wetb. v. Strfv. ontwikkeld, Dl. III ad art. 223) opmerkzaam op dat in het Fransche Regt eene eenvoudige dagvaarding door het O. M. ter zake van diefstal, opligting, enz. kon gerekend worden genoegzaam te zijn om litis contestatio te weeg te brengen. Toch oordeelde het Hof van cassatie bij arrest van den 7den December 1822 dat uit de analogie der wet volgde, dat eene gearticuleerde opgave der feiten noodzakelijk was. Wij halen dit aan om aan te toonen dat beide akten in den grond juridisch dezelfde beteekenis

hebben, en dat de hoofdreden waarom de akte van beschuldiging veelal uitgebreider is, misschien hierin gelegen is dat die alleen ten criminele te pas komt, en dus het feit dat er in vermeld wordt, altijd grooter misdrijf is. Beter en krachtiger betoog voor ons beweren kunnen wij niet vinden dan in den grond waarop het Hof van Cassatie genoemd arrest uitsprak, bewerende: «que l'obligation imposée à la partie poursuivante par l'art. 183 du Code d'Instruction criminelle, d'articuler les faits sur les quels ses poursuites sont fondées, n'est que l'application d'un principe de raison et de justice, commun à toutes les actions civiles et criminelles; qu'il est nécessaire à l'exercice du droit de défense, qu'il lui est substantiel; que la poursuite ne peut être légitime que sous les conditions du droit de défense; que ce qui est un droit pour la défense est une obligation pour la poursuite; que cette obligation est surtout rigoureuse et sacrée dans les matières criminelles et correctionnelles».

Mr. de Bosch Kemper aarzelt dan ook niet te verklaren dat de dagvaarding het meest voldoet aan de bedoeling des wetgevers wanneer zij het feit duidelijk bepaalt en omschrijft met alle omstandigheden die bij de toepassing der wet in aanmerking kunnen komen, met vermelding van tijd,

plaats en persoon tegen wien het gepleegd is. De woorden van Legraverend Traité T. III p. 370 zijn hier toepasselijk en verstrekken ons weder tot een argument. Mr. de Bosch Kemper haalt ze dan ook aan: «La citation, qui doit énoncer les faits et qui tient lieu de la plainte et dont la lecture est indispensable, doit être l'exposé le plus simple, le plus naturel, et en même temps le plus complet qui puisse être fait de l'affaire». Hetzelfde zal men ook kunnen opmaken uit de arresten van den H. Raad 23 Augustus en 1 October 1839 Weekbl. 43, 47, 49; de dagvaarding zal vernietigd worden als de beklaagde niet duidelijk kan te weten komen wat hem wordt te laste gelegd, en dit dus aan zijne verdediging afbreuk moet doen.

Men zal spoedig bemerken dat hier niets gezegd is, waarvan vroeger bij de akten van beschuldiging niet reeds melding gemaakt werd. Hetzelfde wat wij vooral in de vroegere Engelsche akten opmerkten, dat men veeltijds al te angstvallig aan nuttelooze vormen hechtte, deed ook bij ons met betrekking tot de dagvaardingen den Heer de Bosch Kemper schrijven: «Een goed regter behoort echter evenzeer te zorgen dat de regten door den wetgever aan beklaagden toegestaan, ongeschonden bewaard blijven, als dat de letter der wet niet, tegen des-

zelfs geest, aanleiding tot chicanes geve. Zoodra de bedoeling der wet volkomen bereikt is, is de exceptie, dat de letterlijke bepaling der wet niet is nagekomen, naar ons gevoelen, als niet in de wet gegrond, te verwerpen, gelijk dan ook dit beginsel in art. 94 van het Wetb. van Burg. Regtsv. uitdrukkelijk is vastgesteld».

Hetzelfde beginsel vinden wij nog in den laatsten tijd gehuldigd terug. De H. Raad toch besliste den 14en Januarij 1868 (Weekbl. 2977) dat het geen verschil in het wezen der zaak maakt, wanneer men wordt veroordeeld wegens diefstal van een aan X toebehoorend voer turf, en de dagvaarding het feit qualificeert: diefstal van turf uit het veen van X. Zie ook het arr. van den H. Raad, 28 Mei 1839, Weekbl. n°. 24 en 29.

Even als bij de akten van beschuldiging de juiste vermelding van het feit met alle bijkomende omstandigheden een criterium voor de bestaanbaarheid der akten te noemen is, moeten wij hier hetzelfde voor de dagvaardingen opmerken. Wij kunnen dit niet beter dan door een paar Arresten van den H. Raad aan te halen, waarbij om niet juiste vermelding der feiten cassatie werd toegelaten en

vonnissen zijn vernietigd. Tegelijk met die duidelijke vermelding van het te laste gelegde feit moet hetzelfde omtrent plaats en tijd worden in acht genomen, zooals wij dit kunnen opmerken uit het Arrest van 23 Mei 1848, v. d. Honert, d. I. p. 403—406, A°. 1848, Weekbl. n°. 952. — Eene dagvaarding behelst niet eene opgave van het feit en moet dus ambtshalve worden nietig verklaard, indien zij alleen inhoudt: «dat de beklaagde zich niet heeft ontzien lasterende en beleedigende gezegden te doen strekkende tegen de eer en den goeden naam van den daarbij genoemden persoon; vermits wel verre dat die woorden slechts zouden te houden zijn voor min of meer duister of dubbelzinnig, daaruit integendeel niet blijkt *wanneer* en *waar* die gezegden zijn gebezigd, veel minder *waarin* die hebben bestaân, en de beklaagde daaruit evenmin kan opmaken waarvan hij was beklaagd, als de regter, waarover hij moest regt spreken, en of de zaak wel was binnen den kring zijner bevoegdheid». Hiermede komt overeen het Arrest van 2 Januarij 1849, v. d. Honert, A°. 1849, d. I, p. 1—7, Weekbl. n°. 1024, waarbij is beslist dat de bepaling vervat in art. 223 Strv. niet uitsluitend is in het belang van den beklaagde, «daar toch eene juiste en volledige omschrijving of aanduiding van het

feit ook in het belang eener goede regtsbedeeling wordt gevorderd; dewijl, behoudens hetgeen door het onderzoek ter teregtzitting nader mogt aan het licht komen, reeds dadelijk uit de dagvaarding behoort te blijken, waarover moet worden regt gesproken, en of de zaak is van de bevoegdheid van den regter, tot wiens kennisneming ze gebragt is, en de regter mitsdien bevoegd is om wanneer de dagvaarding niet bevat eene opgave van het feit, die ambtshalve nietig te verklaren, dan zelfs wanneer de beklaagde daarin berust heeft; en daarvan verder het noodwendig gevolg is dat het O. M. mede het regt heeft om de vernietiging der dagvaarding te vorderen, wanneer het vermeent, dat daartoe, hetzij in het belang der justitie, hetzij in dat van den beklaagde, termen aanwezig zijn».

Er is hier een verschil met betrekking tot de akten van beschuldiging op te merken. Hierbij toch zal men aan het einde resumerende den beschuldigde schuldig voorstellen aan de een of andere misdaad, waartegen voorzien is bij het Wetb. van Strafregt, en wel het artikel opnoemen, dat de straf aangeeft. Niet alzoo is het met de dagvaardingen. De jurisprudentie heeft uitgemaakt, dat de wet nergens op straffe van nietigheid vordert, dat aan eenen beklaagde worde kennis gegeven

welke *wet* het O. M. oordeelt op de begane overtreding van toepassing te zijn, Léon pag. 1477; terwijl het voorlaatste lid van art. 144 Strfv. dit voorschrift alleen tot wanbedrijven uitstrekt, wanneer het uit de instructie blijkt dat de beklaagde zich bovendien aan de zoodanige schuldig maakte.

BESLUIT.

Hebben wij in deze beschouwing steeds het groote nut der akten van beschuldiging trachten aan te toonen, wij vermeldden met een enkel woord het gevoelen van hen, die deze akten als overbodig wilden weglaten, en kortheidshalve eenen anderen weg van procederen inslaan. Welk systeem ons hier het beste voorkomt zal uit de behandeling van dit onderwerp genoegzaam gebleken zijn; doch ook de voorstanders eener akte van beschuldiging mogen het nut daarvan niet roemen, zonder ook de tegenstanders er van gehoord te hebben, en de bestaande gebreken der akten aan te wijzen. Daarom herinnerden wij er reeds aan dat de minister Godefroi de akten van beschuldiging onnoodig vond, en herhaalden wij de woorden van Mrs. Uytwerff Sterling, den Tex en van Hall, daarom

willen wij ook nog het gevoelen van den Franschen regtsgeleerde Bonneville vermelden, die aan de weglating der akten van beschuldiging, als overtollig, een afzonderlijk hoofdstuk wijdt. [1]) Hoewel hij twintig jaren ambtenaar van het O. M. was, is hij geen voorstander der akten van beschuldiging geworden, maar beschouwt het als eene verbetering der strafregtspleging ze af te schaffen.

Hij begint zijn betoog met er op te wijzen hoe de akte van beschuldiging tegelijk met de instelling der jury, uit Engeland in Frankrijk is overgebragt, hoe de wet van 1791, en spoedig daarop die van het jaar 4, de beginselen der Engelsche regtspleging in Frankrijk hadden getracht over te brengen, en hoe «the bill indictment» in Engeland de grondslag van elke criminele vervolging uitmaakt. Hij vermeldt verder dat deze Engelsche akte in den Franschen Code van 1808 een geheel ander karakter had gekregen, en hij voegt er bij: «l'on n'apprendra pas sans surprise que, dans le nouveau rôle qu'il joue, non seulement il n'a plus rien de commun avec le *bill d'indictment*, mais que les criminalistes anglais le considèrent comme un emprunt inintelligent de leurs formes, comme une vaine

---

[1]) De l'amélioration de la loi criminelle, Par. 1855, pag. 390.

superfétation, sans terme correspondant, sans analogue quelconque, dans la procédure anglaise».

Wij zagen reeds hoe in Engeland het indictment eene naauwkeurige uiteenzetting van het feit met alle omstandigheden behelst. Deze akte wordt overgegeven aan den grooten jury, den «jury d'accusation». Keurt die de beschuldiging goed, dan schrijft die er onder de woorden «*true bill*», en de akte wordt overgegeven aan den kleinen jury, den «jury de jugement». Al deze formaliteiten had het Wetboek van an 4 overgenomen: de akte van beschuldiging was daar de getrouwe nabootsing van de Engelsche «bill of indictment». Tot hiertoe kan Bonneville zich geheel met die Fransche gewijzigde Strafvordering vereenigen. «Cette procedure était simple, logique, expéditive, sans double emploi, ni superfétations inutiles" zegt hij.

Maar sedert men in Frankrijk van dit systeem is afgeweken, en de «Chambre d'accusation» het «arrêt de renvoi» medebragt, is het eene geheel andere zaak geworden. «N'est il pas évident», vraagt Bonneville, «que, depuis la suppression du jury d'accusation (remplacé par la chambre d'accusation) le véritable bill of indictment, l'acte d'accusation, qui saisit la cour d'assises, celui, sur le vu duquel elle doit statuer, c'est l'arrêt de renvoi?»

Waarvoor, vragen wij nu met hem, zijn dan twee akten noodig? Waarom in elke criminele zaak behalve het arrest van teregtstelling nog eene akte van beschuldiging, die toch beide hetzelfde inhouden? Om de feiten uiteen te zetten kan het evenmin zijn als om ze te qualificeren, en de omstandigheden, die de misdaad vergezelden, op te noemen, want wat eenmaal geschied is, behoeft ten tweede male geen plaats te hebben. Wat niet alleen onnoodig is, is zelfs nadeelig: hoe toch wordt er geklaagd over den eindeloozen duur onzer criminele procedures, die door formaliteiten van allerlei aard worden gerekt, vóór den beschuldigde zijne straf wordt bekend gemaakt. Wij willen niet spreken van het geval dat later zijne onschuld aan het licht komt, en ons eene voorstelling maken van alles wat de ongelukkige gedurende eenen zoo langen tijd moest lijden, opdat weinig beteekenende formulen zouden vervuld worden. [1])

Maar men mag niet afbreken zonder op te bouwen; wij hebben de verschillende wetgevingen niet nagegaan en doorgeloopen, dan met het doel om

---

[1]) Verg. hierbij de romantische voorstelling van den ongelukkigen Marter, den martelaar der regtspleging, „ontslagen na 230 dagen en nachten in kerkerhokken te hebben doorgebracht", in het derde deel van Cremers Roman Anna Rooze.

tot eene conclusie te komen. Wij aarzelen niet aan Engelands systeem de voorkeur te geven, daar hier thans, meer dan ergens anders, kortheid en duidelijkheid gevonden worden.

Voor onze Strafvordering gelooven wij dat het eene groote verbetering zoude zijn, wanneer de procureur-generaal terstond na afloop der instructie de akte van beschuldiging opmaakte, en het arrest van teregtstelling verviel. Niet alleen zouden de criminele regtsgedingen daardoor veel vereenvoudigd worden, maar het Hof zou duidelijk en klaar genoeg uit deze akte kunnen opmaken, wat den beschuldigde wordt te laste gelegd, en den beschuldigde zelf zou men natuurlijk, even als nu reeds geschiedt, de akte tijdig behooren te beteekenen. Deze akte zou tevens hetzelfde doel behouden, en tot leiddraad bij het verhoor dienen, terwijl het arrest van teregtstelling, dat gedurende het verhoor toch geheel en al vervalt, en dus geheel overbodig is, niet een' nutteloozen tijd zou geroofd hebben.

STELLINGEN.

I.

Geenszins is met Sintenis aan te nemen, dat, wanneer het bedrag der herhaalde impensae necessariae gelijk staat met de waarde van het tot huwelijksgoed gegeven erf, dit ophoudt tot de dos te behooren.

II.

Het is niet noodig met Huschke (Zeitschr. für Civil Recht u. Proces N. F. Dl. II.) in l. 4 § 7 Dig. de usurp. 41, 3, in plaats van *non sufficit*, te lezen *non officit*.

III.

Hij die na verpanding van eene inschuld, de verschuldigde zaak heeft geïnd, verkrijgt op deze zaak niet slechts eene retentie-regt, gelijk Mühlenbruch beweert, maar een pandregt.

IV.

Art 6 A. B. geldt eveneens voor vreemdelingen.

V.

De veroordeeling tot onteerende straf, door eenen buitenlandschen regter uitgesproken, kan ook grond tot echtscheiding opleveren.

VI.

Schenking onder den vorm van koop en verkoop behoeft niet te worden ingebragt.

VII.

Bij de verklaring van een' enkelen getuige kan de regter den suppletoiren eed opleggen.

VIII.

Ook de gewezen koopman kan failleren, mits hij ophield te betalen toen hij nog koopman was.

IX.

Vreemde naamlooze vennootschappen hebben de bewilliging van onzen koning noodig, om hier te lande te kunnen handelen, en in regten op te treden.

X.

Niet door burgemeester en wethouders, maar door den gemeenteraad behooren makelaars aangesteld te worden.

XI.

Een vreemdeling, die faillissement van zijnen Nederlandschen schuldenaar vraagt, moet cantio judicatum solvi stellen.

XII.

De afschaffing der doodstraf is wenschelijk.

XIII.

Medepligtigheid aan zelfmoord behoorde strafbaar te zijn.

XIV.

Dooden in tweegevecht kan noch met moord, noch met gewonen doodslag gelijk worden gesteld.

XV.

Teregt besliste de H. Raad den 23sten November 1841 (Weekbl. n°. 277): «iedere gestelde voorwaarde, aan welker vervulling het niet volvoeren van een' bedreigden aanslag is verbonden, stelt daar strafbare bedreiging, onverschillig of daarbij al dan niet geldelijk voordeel is bedoeld.

XVI.

De beslissing van den H. Raad, op pag. 101 van dit proefschrift vermeld (Weekblad n°. 2977) komt allezins met den geest onzer wet overeen.

XVII.

De bepaling van Art. 8 der Grondwet van 1815 was verkieslijk boven die van Art. 6 der tegewoordige.

XVIII.

De beste armenverzorging is die welke van Staats wege geschiedt.

XIX.

De opheffing van tollen op 's Rijks groote wegen is wenschelijk.

XX.

Gedwongen geldleeningen zijn af te keuren.
